

Delavska enotnost

Glasilno Zveze sindikatov Slovenije

Glavni urednik Dušan Gačnik
Odgovorni urednik Franček Kavčič

Ljubljana, 11. april 1986

številka 14, letnik 45, cena 45 dinarjev

Zorni kot

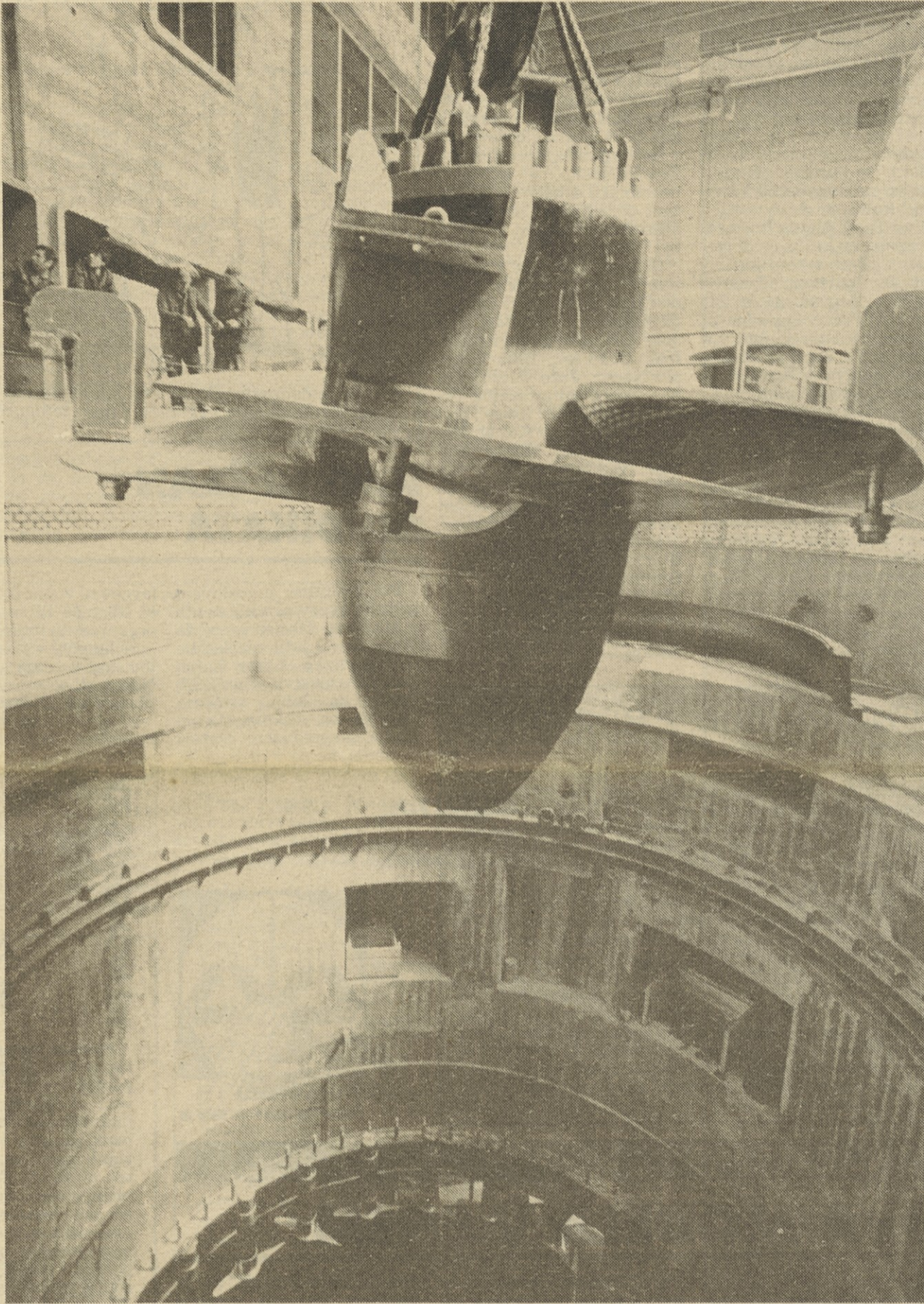
Ocene gospodarjenja na začetku tega leta so vsaj v jugoslovanskem merilu (za Slovenijo je znano, da nekako prej občuti posledice gospodarskih gibanj v svetu) in v nekaterih krogih dokaj optimistične, čeprav resnici na ljubo za optimizem ni veliko tehtnih vzrokov. Nekateri v Jugoslaviji sklepajo po gibanjih v prvih dveh mesecih, da bi lahko v glavnem dosegli v resoluciji o letošnjih gospodarskih gibanjih načrtano rast proizvodnje, s tem pa tudi druge načrte, kot so izvoz, osebne dohodke, produktivnost itd.

Kajpak ciljev ne bi bilo težko doseči, če bi bili projicirani na lanske dosežke. Toda projekcija gospodarskega razvoja je načrtana po naših željah, da bi dosegli tako rekoč skokovit družbenoekonomski razvoj v srednjeročnem obdobju. Zaradi te »lepotne napake« naša letošnja načrta niso odraz stvarnih možnosti, ampak želja, in da je tako, potrjujejo tudi gibanja v prvih mesecih letošnjega leta, še bolj pa napovedi gospodarstvenikov za naprej. Prostor nam ne dovoljuje, da bi se podrobneje spuščali v te trditve, ki tako že niso nove. Omenimo samo, da deviz iz novega deviznega sistema ni, v prihodnje pa tudi ni zagotovila, da jih bo zunanjetrgovinski sistem brez gospodarskih spodbud izvoza pridobili; ali sklep, da bomo reprogramirali nekatere kratkoročne obveznosti gospodarstva v dolgoročne, ki ga je moč razumeti tudi kot ohranjanje najmanj sposobnega dela gospodarstva – na plečih sposobnejših; in odločitev skupščine Jugoslavije, da delovne organizacije v težavah prej poskrbijo za osebne dohodke kakor za svoje zakonske in pogodbene obveznosti... Paradnega konja vseh kritikov sedanjega gospodarskega sistema sploh še nismo omenili, čeprav je jasno da nam – inflacija je to – ne dovoljuje skoraj nikakršnega manevrskega prostora za dolgoročnejske ekonomske ukrepe.

Marsikateri poznavalec gospodarskih razmer pri nas je nagnjen k trditvi, da smo v drugi polovici lanskega leta napravili vse dotedanje pridobitve stabilizacijskih prizadevanj in da zdaj startamo takorekoč tam, kjer smo bili leta 1981. Z eno samo razliko seveda, ki pa je ključnega pomena. Težave so se nam nakopičile, dolgovi tudi, in vse manj je možnosti, da bi v naslednjih nekaj letih nadoknadili zamujeno in izpuščeno – zlasti še zato, ker se nikakor ne moremo orestri starih, »preizkušenih« razvojnih poti in prijemov.

Kaj lahko letos naredi ekonomska politika s svojimi pragmatističnimi, se pravi na reševanje trenutnih zadreg naravnanih ukrepov, da bi gospodarstvo dobilo toliko opevani zalet za kakovostni preobrat v gospodarjenju? Na kratko povedano, tako rekoč nič: oziroma vsaj tako, kot se je lotila problemov ob koncu lanskega leta in na začetku letošnjega, kaj malo. Kajti v njenih prijemih je vse premalo novega, da bi lahko to presmerilo dosedanji stalni veter samozadovoljstva, nepoznavanja in nepriznavanja pomena dolgoročnih ukrepov ekonomske narave. Torej niti za letošnje leto niti za to srednjeročno obdobje na začetku ne moremo zapisati kakšnih posebno spodbudnih ugotovitev in napovedi. Če pa se bo izkazalo, da smo bili preveč črnogledi, bomo to našo napako z največjim veseljem – objavili. Najbrž je bomo veseli vsi skupaj.

Boris Rugelj

Te dni so v hidroelektrni Mavčiče spustili v jamo že drugo Kaplanovo turbino. Sedaj čakajo še na gred in generator. Prva, prav takšna, ki bo dajala 20,8 megavata, pa bo te dni začela poskusno obratovati in jo bodo 1. maja že priključili na električno omrežje. Obe turbini, druga je na sliki, so izdelali v Litostruju.

Slika: Andrej Agnič

IZ VSEBINE:

Nova devizna zakonodaja in gospodarska gibanja

Devizna suša

Komentar

Na Kosovu ogroženo sožitje

12. kongres ZSMS v Kršem, srečanje zrele, zaskrbljene generacije

Nočemo ogrizkov, hočemo jabolko

12. kongres Zveze sindikatov Makedonije

Kako prerazporediti politično moč

Ciril Grebenšek, predsednik občinskega sveta ZSS Titovo Velenje

Preuranjeno zadovoljstvo z volitvami in kongresi

Zadnja leta narašča nočno delo žensk

Nepoplachani nočni žulji

Podlistek o mednarodni dejavnosti Jugoslovanskih sindikatov

Dialog o gospodarskih in socialnih vprašanjih

Komentar

Štipendije po novem ali po starem

10. KONGRES ZKS

PRESEČI AVTARKIJO

Pospešiti je treba pripravo in izvajanje programov za skupno proizvodnjo in izvoz, zlasti pri oblikovanju, prevzemanju in izvajanju projektov visoke tehnologije in drugih prednostnih usmeritev dolgoročnega razvoja Slovenije in Jugoslavije. Ti programi morajo temeljiti na dolgoročnejsih ekonomskih in razvojnih interesih organizacij združenega dela, ki jih oblikujejo na realnih materialnih možnostih, ter doslednem izvajanju prevzetih posamičnih in skupnih obveznosti. Zavzemali se bomo, da bodo programi temeljili na aktiviranju lastnih moči v organizacijah združenega dela in družbenopolitičnih skupnostih ter da bodo sprejeti po samoupravni poti. Tako bomo presegali vsako avtarkično usmerjenost v meje občine, republike in Jugoslavije kot celote.

Zveza komunistov bo utrjevala zavest, da delavci lahko hitreje premagujejo probleme razvoja in uveljavljajo eko-

nomske kriterije gospodarjenja in razvoja, če se povezujejo na skupnih interesih v družbeni reprodukciji na podlagi skupnega prihodka, dohodka in skupnih vlaganj. Zlasti je pomembno, da temelji samoupravno združevanje dela in sredstev za skupne naložbe na dobro pretehtanih programih in na ekonomski odgovornosti delavcev, ki uporabljajo združena sredstva, na skupnem odločanju o izvajanju skupnih naložb, na revalorizaciji vložnih sredstev, sankcioniranju neizvajanja sporazumov in na teh osnovah temelječi delitvi skupaj doseženega dohodka. Delavci naj v organizacijah združenega dela s svojimi plani opredelijo tudi konkretne programe združevanja dela in sredstev za hitrejši razvoj manj razvitih republik in avtonomne pokrajine Kosovo. Tako bomo v praksi hitreje uresničevali opredelitev, da se vse večji delež sredstev za pospeševanje razvoja gospodarsko manj razvitih republik in avtonomne pokrajine Kosovo vlagata na temelju samoupravnega združevanja dela in sredstev ter dohodkovnega povezovanja organizacij združenega dela v razvitejših in manj razvitih območjih države. V teh funkcijah mora biti vse bolj navzoč fond federacije za pospeševanje manj razvitih.

Is predloga resolucije za 10. kongres ZKS

Tudi porabniki smo ustvarjalci

Že trije tedni so minili po 11. kongresu slovenskih sindikatov, a še vedno odmeva- jo besede nekaterih razpravljalcev. Morda zdaj še bolj, ker jih je čas izostril in poudaril njihov pomen.

Tako ostajajo v spominu krepke, ostre besede delegatke Slavice Strniša iz Maribora. Ko je govorila, jo je celo med razpravo prekinilo ploskanje delegatov. Ni tar- nala. Samokritično je priz- nala, da v sindikatu tekstil- ne in usnjarsko predeloval- ne industrije v preteklem obdobju niso storili dovolj za dobro delavcev. Prav v teh dejavnostih, ki so delov- no intenzivne in v njih dela- jo predvsem ženske, so del- ovne razmere težke, celo krute. Triizmensko delo, to- rej tudi ponoči, ni kar tako. Tkalski, pletilni in drugi stroji so že dotrajani, treba jih bo zamenjati. Pa vseeno – delavke so vedno na svojih delovnih mestih, tekajo med stroji, sedijo in šivajo... Njihovi izdelki so kakovost- ni, tekstilna industrija veli- ko izvažajo, prinaša devize. Kljub trdemu in vestnemu delu pa so delavke prav v teh dejavnostih le slabo pla- čane. Prav na vsakem plačil- nem listu piše, koliko je mo- rala delavka prispevati za to in ono dajatev: za nerazvite, za družbene dejavnosti, za proračun... Tako prispeva- jo več kot sodobne, delovno ekstenzivne dejavnosti, ki ne potrebujejo tolikšnega števila delavcev, njihov skupni dohodek pa je dober. »Zakaj delavcem odtujuje- mo rezultate dela in lahko odloča le o tistem, kar osta- ne, ko uradniki opravijo svo- je?« je bila huda razpravljal- ka. Menila je tudi, da bi mo- rale plače poklicnih funkci- onarjev v korak z delavski- mi, potem bi bili ti pravi vo- ditelji delavcev, pravi akti- visti.

Novinarji, ki smo delali na kongresu, smo tudi opazili, s kolikšno vnemo so kar v vseh treh komisijah razprav- ljali delegati iz družbenih dejavnosti, predvsem solni- ki. »Kot uši jih je in sitni so prav tako!« je nekdo dejal. Pa je bilo med njimi največ žensk! Kako tudi ne, saj je znano, da so družbene de- javnosti, predvsem šolstvo, skoraj povsem v njihovih ro- kah! Tudi »te vrste delega- ti«, rekli smo, da je bilo med njimi največ žensk, niso tar- nali. S tehtno in krepko be- sedo so opisovali težak polo- žaj svojih dejavnosti, upravi- čeno menili, da prav tu ne bi smeli štediti, čeprav doslej smo, saj bo le dober sistem izobraževanja lahko dal do- bre kadre, ki nas bodo pope- ljali med tehnološko razvite družbe. Naveličani so, da jih še vedno marsikdo »zmerja« s porabniki, ker to niso, so dejali. Hočejo biti to, kar so: del vsakdanjega delovnega procesa in ustvarjalci!

Takšni utrinki so ostali s kongresnega prizorišča. Na- menoma smo pobrskali prav med tistimi, v katerih so bile udeležene ženske, delegat- ke. Hoteli smo poudariti, da so bile tu prav take kot pri svojem delu: konkretne, odrezave, ostre in ustvarjal- ne.

Sonja Tramšek

JUBILEJNA ODLIČJA SVOBODE

Na konferenci zveze kul- turnih organizacij Slovenije so letos že desetič podelili vsakoletna odličja Svobode, najpomembnejše priznanje ZKO Slovenije, namenjeno najbolj vitalnim in vsestran- skim organizatorjem in akti- vistom kulturnega ljubitelj- stva. Z letošnjimi 44 novimi odlikovanci se je število no- silcev tega priznanja povz- pelo že na blizu 400.

Odličje Svoboda z zlatim listom so prejeli: Rudolf Ahačič za dolgoletno razvi- janje kulturne dejavnosti v občini Tržič; Majda Bešlagič za razvijanje kulturne dejav- nosti v Slovenskem kultur- nem in športnem društvu Drava v Augsburgu v ZR Nemčiji; Franc Capuder za ustanovitev in večletno vo- denje kulturnega društva v Lukovici; Vinko Kovačič za uspešno vključevanje mla- dih v kulturne dejavnosti v Trbovljah; Karel Krajcar za spodbujanje kulturnega živ- ljenja med Porabskimi Slo- venci; Janez Lesjak za razvi- janje kulturnega življenja v Kostanjah na Koroškem; Ivan Marin za razvijanje glasbenega življenja v ve- lenjski občini; Drago Medveč za uspešno kulturno po- litično in organizacijsko de- lo v Celju; Luigi Palleti za kulturno delo med mladimi

v Reziji; Marija Rituper za razvijanje kulturne dejavno- sti v Muri v Murski Soboti; Mira Sardoč za ohranjanje slovenskega jezika v Italiji; Ivan Silič za uspešno razvi- janje glasbenega življenja na Primorskem; Janko Zemljčič za uspešno vodenje Sloven- skega kulturno prosvetnega društva Sava v Frankfurtu; Andrej Wieser za več kot 50- letno spodbujanje in organi- ziranje kulturne dejavnosti v Borovljah na Koroškem in Železničarsko kulturno umetniško društvo Tine Ro- žanc iz Ljubljane za 65-letno kulturno delovanje, še pose- bej v folklori.

Odličje Svoboda s srebr- nim listom so prejeli: Hele- na Čujec Stres, DPD Svoboda Anhovo, Pavel Gašparič, Jože Gerhard, Franci Grad, Ivan Gradišek, Elda Graver- Nanut, Jože Grica, Tone Hanžel, Anton Kelbl, To- ni Kocjan, Janez Kosec, Du- šan Kozar, Fanči Kuhar, Da- rinka Lončar, Milena Magdič, Ivan Marovt, Stane Pe- ček, Vinko Primožič, Anica Ratek, Franc Rasl, Milan Robnik, Vera Smukavec, Slovensko kulturno in športno društvo Slovenija iz Berlina, Mirko Slosar, Fran- jo Ternovšek, Jožica Vol- majer, Zasavska pevska skupnost Trbovlje in Slavka Železnik.

Varčevanje z energijo

Prav zanimivo je, kako se v naši družbi razhajajo besede in dejanja. V zadnjih letih, ko je vse več govora tudi o varčevanju energije, o nujnosti zmanjšanja porabe energije na enoto družbenega proiz- voda, pa so dejanja povsem drugačna. Tudi lani se je le-ta povečala, poraba energije pa raste celo hitreje od rasti industrijske proizvodnje.

Na potezi je zdaj gospodarska politika, ki bi morala »temeljito« premisliti, kako preprečiti neugodne energetske težnje. Marsikaj bi se lahko naučili zunaj, kjer so pri varčevanju energije dosegli lepe uspehe. Morda bi lahko razmislili tudi o spre- jemu takšnih kreditnih pogojev za naložbe, ki bodo spodbujale varčevanje in morda bi kazalo sestaviti tudi obvezen program izkoriščanje toplotne ener- gije, ki nastaja v tehnološkem ciklusu, kar so v neka- terih državah uredili celo z zakonom.

Mi pa bomo čakali še naprej in razsipavali.

M. H.

POVZEMAMO

DVA MODELA V ENEM

Nova merila za delitev do- hodka in osebnih dohodkov, ki jih zahteva zvezni družbe- ni dogovor, bodo bojda kmalu nared za uporabo v pravilnikih temeljnih orga- nizacij združenega dela. O tem je pred kratkim govoril Dušan Bogdanov Senko, ki je tudi dejal, da bo o tem spregovoril tudi Svet Zveze sindikatov Jugoslavije.

Ker pa se je v času, ko pri- pravljajo konkretizacijo do- ločil družbenega dogovora, pojavil tako imenovani partijski model delitve, se de- lavci vse pogosteje sprašuje- jo, kako se ta model vključuje v sindikalnega. Dušan bo- gdanov je na seji predsed- stva Sveta ZSJ poskušal razčistiti vse zagate o men- da dveh različnih modelih. Na vprašanje, ali se stališča 24. seje CK ZKJ uveljavljajo z družbenim dogovorom, je odgovoril, da se. Potem pa je dejal:

»Ko ljudje govorijo o uve- ljavljanju stališč CK, tedaj najpogosteje izvelečijo le ti-

sta o osebnih dohodkih in jih razlagajo neodvisno od celote. Na primer. »Družbe- ni dogovor in stališča CK ZKJ poudarjajo nujnost, da se izenačujejo gospodarski pogoji in pogoji za pridobi- vanje dohodka, da mora biti vloga delavcev v gospodar- ski politiki večja, da je treba bolj spoštovati tržne zakonit- osti, da se mora uveljaviti enotno jugoslovansko tržiš- če in samoupravno načrto- vanje.«

V obeh listinah je govor o tem, da morajo delavci ob- vladati celoto dohodka in da je zato potrebno spremeniti mehanizme in sistemske re- šitve na osnovi skupnega prihodka in dohodka. Partijska stališča in druž- beno dogovor poudarjajo, da je treba ugotoviti izjemne ugodnosti gospodarjenja in določiti izjemni dohodek. Centralni komite zahteva za to poseben dogovor ali zakon.

Usklajevanje mnenj o iz- jemnem dohodku traja že tri

- To je čudovito! Bomo vsaj z lahkoto napovedo- vali rezultate naše nogometne reprezentance!

KDO NI ČLAN SINDIKATA

Pol milijona jugoslovani- skih delavcev ni vključenih v sindikat. Doselej se ni še nihče resno lotil razčlemba tega podatka. Lazar Zarič, član predsedstva sveta ZSJ, pravi, da lahko iščemo »vzroke« za toliko nečlanov sindikata predvsem v slabi evidenci, ne pa v razhajanju med delavci in sindikatom.

Morda je tudi v tem kaj resnice, vendar evidenca go- tovo ne bi smela biti glavni krivec, da pol milijona de-

lavcev ni v sindikatu. Dobro bi bilo, če bi se sindikalni organi resno lotili razprave o (ne)članstvu v zvezi sindika- tov, saj postaja v zadnjem času tudi to vprašanje poli- tično vse bolj aktualno.

adria airways

10. KONGRES ZKS

SPOSOBNIM PREDNOST

Posebna naloga v prihodnjem obdobju je ekonomsko usposobiti združeno delo, da se bo lahko v tekočem gospodarjenju in razvoju prilagodilo ekonomskim zahtevam in pogojem stabilizacije. Tu gre predvsem za finančno konsolidacijo organizacij združenega dela in bank, sanacijo organizacij združenega dela, ki imajo raz- vojne možnosti, kot tudi za likvidacijo tistih, ki nimajo teh možnosti. Ta proces je treba izpeljati predvsem na temelju dosedanje in nove proizvodne in poslovne pove- zanosti organizacij združenega dela ter v tem okviru uresničiti načela solidarnosti reprodukcijsko povezanih organizacij združenega dela. V to se morajo vključiti tudi poslovne banke. Na tej podlagi je treba rešiti težke mate- rialne probleme nekaterih gospodarsko manj razvitih republik in avtonomne pokrajine Kosovo. Za izvedbo teh nalog je treba na podlagi materialnih in finančnih bilanc ter čistih računov pripraviti konkretne programe in omogočiti, da imajo tisti, ki združujejo sredstva, besedo pri njihovi uporabi. Tako je potrebno presežati stanje, ko se ti problemi želijo reševati s spreminjanjem sistema ali se pretežno že rešujejo z instrumenti tekoče ekonomske politike. Tako bodo ustvarjeni bolj enakopravni splošni pogoji gospodarjenja in razvoja in zagotovljen večji vpliv delavcev na prerazdeljevanje dohodka med organizaci- jami združenega dela in tudi med družbenopolitičnimi skupnostmi.

Iz predloga resolucije za 10. kongres ZKS

ANGLEŽI PRIHAJAJO PO PIVO V LAŠKO

V Laškem zadovoljni ugo- tavljajo, da tudi Angleži več niso tisto, kar so bili – trdo- vratni maliki samo svojega piva. Laški pivovarji so pred dnevi v Veliko Britanijo po- slali prvo pošiljko piva. Do- govarjajo se še za izvoz 10.000 hektolitrov laškega

piva. V Laškem računajo, da bodo Angleži spili še več nji- hovega piva, skoraj polovico vseh količin, ki jih trenutno izvažajo. Dvakrat toliko nji- hovega piva zdaj že spijejo Italijani in Avstrijci, po la- škem pivu pa segajo že tudi pivci v daljni Angoli.

Pripravil: M. H.

Ne žejnih čez vodo

Analiza o gmotnem položaju upokoencev s področja vzgoje in izobraževanja, ki jo je pripravila strokovna služba skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ni prinesla pričakovane. Podatek, da je povprečna starostna pokojnina upokojenih prosvetnih delavcev višja kot povprečna starostna pokojnina v republiki, je močno razburil prosvetne delavce.

Ustvarja se namreč zmotni vtis, češ da upokojenim učiteljem ne gre ravno za nohte. Toda upoštevati bi morali, da so to predvsem upokojenci z višjo ali visoko izobrazbo in jih torej ne kaže stlačiti v isto malho s povprečno izobrazbeno ravni upokojencev v republiki, ki je dokaj nizka.

Če bi primerjali povprečno strokovno sestavo vseh upokoencev v Sloveniji s sestavo prosvetnih delavcev in v tej luči razmerje obojih v pokojnini, bi prejkone odkrili drugo plat medalje.

Pokojninska zakonodaja je neizprosna: višina pokojnine je še vedno odraz predvsem osebnih dohodkov posameznika v določenem obdobju pred upokojitvijo. Izobrazba in druga merila – kot denimo zahtevnost del in nalog, odgovornosti, psihofizični napor itd. – so pri odmeri pokojnine potisnjeni na stranski tir. In ker je višina prejetih osebnih dohodkov v preteklih letih odločilnega pomena, so zato tudi tako nizke pokojnine. Tako so prosvetni delavci pravzaprav dvakrat prizadeti: prvič zato, ker so prejeli zelo nizke osebne dohodke, drugič pa zdej, ko zaradi tega prejema prenizke pokojnine. Tolažba, da se bo položaj upokoencev v prosveti izboljšal, pač ni za današnje rabo, saj je treba v teh kriznih časih do takrat tudi preživeti.

Analizo naj bi zato še ta mesec dopolnili tudi s podatki o osebnih dohodkih še zaposlenih delavcev v vzgoji in izobraževanju ter s podatki o pokojninah upokoencev, ki so delali na podobnih delih in nalogah v drugih dejavnostih. Upoštevali naj bi tudi sklepe o usklajitvi pokojnin v zadnjem času. Zato je presoja izredne usklajitve pokojnin upokojenih prosvetnih delavcev prerasla okvire pokojninske zakonodaje in postala že splošno družbeno vprašanje.

Še posebej zato, ker je lani že vse leto tekla akcija v Sloveniji za dodatno usklajevanje pokojnin na tem področju. Bilo bi torej nedopustno, če bi te upokoence hoteli zdaj prepeljati takorekoč žejne čez vodo. Smo na razpotju: ali nadaljevati po poteh dogovarjanja in učinkovitejšega sistemskega reševanja izobraževanja nasploh v naši družbi ali pristajati na poglabljanju vse slabših razmer učiteljev in s tem tudi učencev. To pa tudi pomeni, da bi morali že danes mnogo bolj ovrednotiti učiteljsko delo, da bo lahko jutri, ko bo odšel v zaslužni pokoj, živl človeka dostojno življenje.

Marija Frančeskin

Udeleženci seminarja so precej izvedeli o tehniki, estetiki in značilnosti novinarske fotografije, ogledali pa so si tudi fotolaboratorij. Slika: Boris Gaberščik

Seminar v uredništvu Dela

OSEM TEM ZA STO OSEM UDELEŽENCEV

Novinarji in organizatorji obveščanja v združenem delu iz vse Slovenije so se v petek, 4. aprila, zbrali na seminarju v uredništvu Dela. Že ob zbiranju prijav zanj je povpraševanje preseglo vsa pričakovanja in tako žal vsi niso mogli priti na vrsto; jasno je bilo, da bo treba seminar v prihodnosti ponoviti. Ob koncu seminarja so se udeleženci strinjali, da bi moralo takšno oplajanje izkušenj postati redno.

Pobudo za seminar je dal izvršni odbor sekcije novinarjev in organizatorjev obveščanja v združenem delu, ki deluje v okviru Društva novinarjev Slovenije. Pripravil ga je Lojze Javornik, urednik IMP glasnika, ob

sodelovanju Centra Delavske enotnosti za razvijanje obveščanja v združenem delu.

Namen seminarja je bil prenesti izkušnje delavcev Dela novinarjem iz združenega dela. Izoblikovanih je bilo osem tem: kako napisati dober članek in poročilo, reportaža, pogovor in druge avtorske zvrsti, komentar, naslovi, novinarski jezik, fotografija, dokumentalistika in oblikovanje časopisa.

Delo je potekalo v manjših skupinah od 9 do 17 seminaristov. Skupine so vodili uredniki, novinarji in drugi delavci Dela.

Vsi predavatelji so teme na kratko teoretično pojasnili, potem pa jih bolj obšir-

no presadili v svojo prakso in v prakso glasil udeležencev seminarja. Razprave so bile zelo bogate in so pokazale na veliko željo udeležencev po znanju in izkušnjah izkušenih delavcev Dela.

O tem, kako napisati dober članek in poročilo, sta predavala Evgen Bergant in Boris Jež, o reportaži, pogovoru in drugih avtorskih vrsteh Sonja Grizila, Bernarda Rakovec in Željko Kozinc, o komentarju Tit Doberšek in Marjan Sedmak, o naslovih Tone Janežič in Aljoša Vrečar, o novinarskem jeziku, z veliko žara, Janez Sršen (novinarsko latovščino je barvito označil kot kontraproduktiven jezik!), o fotografiji Janez Selak, Jure Kajc in Zoran Vogrincič, o dokumentalistiki Bojan Stefančič, o oblikovanju časopisa pa Jože Boncelj in Franc Mihevc.

Eden izmed predavateljev, star novinarski maček, je ugotovil, da je od seminaristov izvedel veliko zanimivega in novega, žal pa ne tudi vselej spodbudnega.

Matjaž Marinček

Iz strokovnih podlag in sporazumov dejavnosti Oblikovanja in delitev sredstev za skupno porabo

Odbor podpisnikov samoupravnih sporazumov dejavnosti posreduje mnenje o delitvi in izplačevanju sredstev za skupno porabo, ki smo ga izoblikovali na podlagi družbenih usmeritev za to področje. Sredstva za skupno porabo se razporejajo in oblikujejo v okviru skupne mase sredstev za osebne dohodke in skupno porabo skladno z dosežki pri upravljanju in gospodarjenju z družbenimi sredstvi. Sredstva za skupno porabo se delijo delavcem skladno z določili samoupravnih splošnih aktov v organizacijah združenega dela. S sprejemom strokovnih podlag (Knjižnica Sindikati št. 55 iz leta 1983) in samoupravnih sporazumov dejavnosti so dane družbene usmeritve za delitev sredstev za skupno porabo, ki naj bi jih delavci v organizacijah združenega dela konkretizirali v samoupravnih splošnih aktih.

V teh listinah so enotno oblikovane tele usmeritve:

- Regres za letni dopust se oblikuje v višini do 50 odstotkov povprečnega osebnega dohodka na delavca v gospodarstvu SR Slovenije za preteklo leto. Polovica regresa pripada vsem delavcem v enakem znesku, 50 odstotkov pa glede na gmotni in socialni položaj delavca in njegove družine, zdravstvenega stanja delavca, težjih delovnih razmer in izjemnih rezultatov dela. Delavci v organizacijah združenega dela lahko sprejmejo in uporabljajo tudi dodatne načine (npr.: način finansiranja organiziranja oddiha) delitev v okviru mase sredstev za skupno porabo.
- Priznanja ob delovnih jubilejih se oblikujejo: za 10 let do 60 odstotkov za 20 let do 90 odstotkov in za 30 let do 120 odstotkov povprečnega osebnega dohodka na delavca v gospodarstvu SR Slovenije za 9 mesecev preteklega leta.
- Nagrade ob upokojitvi

Za polno delavčevo delovno dobo naj bi znašale do treh povprečnih osebnih dohodkov na delavca v gospodarstvu SR Slovenije za 9 mesecev preteklega leta. Če gospodarski dosežki v organizacijah združenega dela ne omogočajo načrtovanih sredstev, so družbene usmeritve, da se zmanjšana sredstva namenijo za regresiranje letnega oddiha delavca, solidarnostne pomoči in nagrade za upokojitve. Taka je tudi usmeritev družbenega dogovora o skupnih osnovah in merilih za samoupravno urejanje odnosov pri pridobivanju in delitvi dohodka v SR Sloveniji.

Po podatkih Zavoda SR Slovenije za statistiko znaša povprečni osebni dohodek na delavca v gospodarstvu SR Slovenije v letu 1985 53.711 dinarjev.

Svet ZSJ sprejel predloge listin 10. kongresa Zveze sindikatov Jugoslavije

SLEHERNO SINDIKALNO DELO NAJ BO RAZREDNO

Javna razprava o osnutkih kongresnih listin je sklenjena. Svet ZSJ je ta teden sprejel predlog Poročila o delu za obdobje med 9. in 10. kongresom in predlog sprememb statuta ZSJ, prihodnji teden pa namerava obravnavati predlog resolucije.

Zdravko Krvina, ki je vodil komisijo za pripravo poročila, je v uvodni besedi povedal, da je pomembni del javne razprave potekal o vsebini dela in graditvi sindikata kot najširše delavske organizacije. Dejal je, da so delavci v javni razpravi zahtevali, da mora imeti sleherno sindikalno delo razredno vsebino. Po njegovem mnenju so še poseben poudarek dali javni razpravi tisti razpravljalci, ki so zahtevali učinkovitejši in bojevitejši sindikat. Zdravko Krvina je v imenu predsedstva med drugim predlagal, da se poročilo dopolni z ugotovitvijo, da se je v razmerah rastoče inflacije sindikat postavil po robu nekaterim prizadevanjem za zamrzitev osebnih dohodkov, ker bi takšni ukrepi najbolj prizadeli delavce v ozdih, ki dobro gospodarijo. Sindikat tudi ni sprejel ocene, da so osebni dohodki generator inflacije, zlasti ne v tistih letih, ko so stalno in občutno padali.

Nikola Paunovič, ki je uvodoma govoril o predlogu statutarnih sprememb, pa je povedal, da samoupravljalci najbolj potrebujejo sindikat ravno takrat, ko birokratske in tehnokratske sile dušijo

samoupravni razvoj. Dejal je, da so predlagane spremembe pripravili na podlagi analize dosedanjih izkušenj. Zato so v statutu skušali ustvariti možnosti za krepitev odgovornosti članstva organizacij in organov zveze sindikatov za demokratično izgrajevanje in dosledno uveljavljanje enotne politike Zveze sindikatov Jugoslavije.

Uvodničar je tudi povedal, da so morali pri pripravljanih statutarnih sprememb paziti na dve skrajnosti. Ena je v imenu enotnosti in učinkovitosti vodila h krčenju demokratičnosti in uvajanju centralizma v sindikalni organizaciji. Druga pa je v imenu demokratičnosti iskala oporo za razdruževalne težnje in za slabitev notranje enotnosti v Zvezi sindikatov Jugoslavije. Nikola Paunovič je ocenil (temu v razpravi ni nihče ugovarjal) da so v predlogu statutarnih sprememb uresničili zahtevo za krepitev enotnosti v ZSJ, ob tem pa tudi načelo svobodnega izražanja in usklajevanja različnih interesov v sindikalni organizaciji. Zato usklajevanje ostaja še naprej metoda dela v sindikatu, ne pa način sprejemanja odločitev.

Svet ZSJ je v posebni točki dnevnega reda obravnaval tudi delovanje samouprane delavske kontrole in sprejel naloge sindikalne organizacije s tem v zvezi. Te poudarjajo pomen delavske kontrole za samoupravljanje.

Franček Kavčič

OD ČETRTRKA DO ČETRTRKA

Po kratkem predahu ob 11. kongresu Zveze sindikatov Slovenije je dejavnost občinskih sindikalnih svetov ter njenih organov spet polno zaživela. Lahko bi rekli celo z večjim elanom kot v preteklih nekaj mesecih. Morda gre za povečano dejavnost na račun kongresa in konstituiranja posameznih organov. Lahko pa bi rekli, da največ govorijo o gospodarjenju, o oceni lanskih rezultatov. Nekateri imajo že podatke za letošnje prvo trimesečje. Skoraj vsi ocenjujejo 11. kongres in velja prepričanje, da je bil uspešen, vendar prekratek, da bi povedali vse, kar jih teži.

Končuje se tudi izbiranje najzaslužnejših sindikalnih delavcev, ki naj bi letos prejeli srebrne znake. Marsikje pa že govorijo o dopustovanju, ki bo letos občutno dražje kot pretekla leta in se bo morja moralo odpovedati vse več delavcev, posebno tistih z nizkimi osebnimi dohodki oziroma tisti, katerih delovne organizacije nimajo svojih domov ali prikolic.

GROSUPLJE

Kot marsikod drugod so se tudi v grosupeljski občini začeli ukvarjati z letnimi dopusti in s težavami, ki jih bodo delavci imeli s počitnikovanjem letos. Cene v hotelih so letos za naš žep večinoma nedosegljive, zato je pritisk na počitniške domove in prikolic toliko večji. O osnutku dogovora o izkoriščanju zmogljivosti v počitniškem

objektu v Čateških Toplicah so med drugim govorili tudi na seji predsedstva občinskega sindikalnega sveta. Kot je povedal sekretar Franc Štibernik, so se dogovorili, da bodo skupaj z izvršnim svetom skupščine občine kupili enodružinsko hišico za štiri osebe. Ceno 4,8 milijona bodo plačali vsak polovico. Hišica bo na voljo delavcem delovnih organizacij za preventivno zdravljenje. Mnenja so bili, da je bolje vložiti denar v ta objekt, ki ima trajno vrednost, kot pa ga razdeliti osnovnim organizacijam za pomoč posameznikom. Večina delovnih organizacij v grosupeljski občini ima za počitnikovanje prikolic. Težave pa imajo manjše delovne organizacije, ki ne zmorejo zbrati približno dveh milijonov dinarjev za nakup prikolic, zato so začeli povezovati manjše delovne organizacije za nakup prikolic. Sicer pa ugotavljajo, da je za mnoge delavce tudi bivanje v prikolicah že predrago, saj so samo prispevki za bivanje skoraj nedosegljivi.

Prav te dni so rešili še eno neprijetno stvar, ki so jo »zakuhali« v osnovni šoli v Dobropolju. Zaradi slabih medsebojnih odnosov so izsilili dva sestanka učiteljev, da bi dosegli odstop ravnatelja. Tudi izvršni odbor sindikata ob tem ni v celoti izpolnil svoje vloge. Minuli terek pa so se na sestanku soglasno dogovorili, da se bo ravnatelj odslej posvetil predvsem vzgojnim problemom, novoimenovana razpisna komisija pa bo ob koncu mandata izbirala med prijavljenimi kandidati.

S posveta sindikalnih aktivistov na Brdu

NIHČE NAS NE OVIRA

Že v prejšnji številki smo poročali o uvodnem govoru, ki ga je imel za predsednike in sekretarje občinskih, mestnih in medobčinskih svetov zveze sindikatov in republiških odborov sindikatov dejavnosti predsednik RS ZSS Miha Ravnik. V nadaljevanju posveta pa je udeležencem govoril še Marjan Orožen o vlogi in nalogah sindikata v povezavi s kritično analizo političnega sistema. Samo Stupica jih je seznanil z varnostno politično oceno, zlasti s konfliktnimi situacijami, člani predsedstva RS ZSS Brane Mušič, Janko Goleš, Jože Stegane, Dušan Rebolj, Ladimir Brolih in Drago Seliger pa z nalogami na posameznih področjih delovanja sindikata. Posvet je vodil in povezoval Franc Hribar, sekretar RS ZSS.

Sindikalni aktivisti so največ pozornosti namenili pravkar končanemu 11. kongresu ZSS. Kongres je po

njihovem mnenju uspel, tako vsebinsko kot organizacijsko, o tem, ali bo izpolnil pričakovanja delavcev pa bomo lahko govorili šele čez čas, ko bomo skušali udejaniti sklepe, ki smo jih na njem sprejeli. Ivan Kramer je menil, da je sindikata toliko, kot ga sami hočemo, da nas pri tem nihče ne more ovirati, in če bomo zastavili dovolj moči, nas torej uspeh ne more skrbeti.

Prav zaradi nujne večje usposobljenosti in učinkovitosti sindikata je bilo na posvetu precej govora o enotnem in obveznem enotedenskem seminarju za predsednike izvršnih odborov osnovnih sindikalnih organizacij, četudi so bila deljena mnenja o tem, ali naj bi bilo to usposabljanje za vse v Radovljici. Večina aktivistov je menila, da je takšno usposabljanje potrebno, zato so tudi sklenili, da je treba čimprej pripraviti programe za takšno izobraževanje in se

zatem dogovoriti za njihovo uresničitvev.

Veliko pozornosti so udeleženci namenili tudi rasti cen, inflaciji in gibanjem osebnih dohodkov. Ob tem so ponovno opozorili na nemogočnost sindikata pri sprejemanju podražitev osnovnih živil pa tudi na osamljenost sindikata na področju delitve osebnih dohodkov. Zavzeli so se, naj začno izvršni sveti občinskih skupščin ponovno sproti obravnavati gibanja osebnih dohodkov in ukrepati v primeru neupoštevanja delitvenih razmerij. Sindikati namreč vsepovsod, kjer opozarjajo na takšne kršitve, ugotavljajo, da imajo ozdi za to vsa mogoča opravičila. Brane Mušič, ki je razložil najbolj aktualne naloge v delitvi, pa je med drugim opozoril na nov pojav, uravnilovko poklicev, zaradi nenehnih zahtev naj bi bil ključavničar povsod enako plačan, ne glede na dohodek, ki ga ustvarja njegov

ozd. Razpravljalci so omenjali tudi novi zvezni dogovor o delitvi, ki se ga še ne držimo, kritizirali počasnost pri podpisovanju in uveljavljanju panožnih sporazumov. Vse to lahko povzamemo z mislijo Braneta Mišiča, da je bolje imeti konkreten premik pri nagrajevanju kot ducat bolj ali manj visokostrokovnih in političnih usmeritev.

Kot nekakšna rdeča nit vse razprave, zanjo je največ prispeval Franc Hribar, se je vlekla zahteva za večjo odgovornost poslovnih delavcev za uspešno delo sindikata, preprečevanje konfliktnih situacij, uspešnejše gospodarjenje, delovanje delegatskega sistema in podobno. V zvezi s tem so ponovno opozorili, da je treba tudi v samoupravnih aktih opredeliti odgovornost samoupravnih organov in poslovnih sestavov za delo in pobude sindikata.

Tudi ta posvet se ni mogel izogniti številnim vprašanjem, o katerih so govorili tudi delegati na minulim kongresu. Gre za položaj gradbeništva, kmetijstva, trgovine, šolstva, zdravstva. Ob razčlenjevanju razmer pri pridobivanju dohodka in gospodarjenju v teh dejavnostih je bilo seveda slišati že znana opozorila, da se mora širša družba do tega opredeliti in na tej podlagi ukrepati za izboljšanje razmer.

Konfliktna situacija, prekinitve dela, so vse pogostejši vsakdanji sopotniki sindikalnega dela. O njih je uvodoma precej govoril tudi predsednik RS ZSS. Sindikalni aktivisti tudi vse pogostejše opozarjajo, da nezadovoljstva, ki lahko prerastejo v prekinitve dela, nastajajo zlasti ob nerazumljivih in velikih podražitvah in ob slabšanju splošnih družbenih in političnih razmer. Uveljavlja se tudi miselnost, da so štrajki edini učinkovit način za reševanje nevzdržnih razmer in da k širjenju takšne miselnosti pripomorejo tudi sredstva javnega obveščanja. Po besedah Marije Fedran iz ljubljanskih Most delavci pri postavljanju svojih zahtev »mahajo« prav s članki iz Delavske enotnosti in si jih jemljejo za geslo.

F. K.

10. KONGRES ZKS

OKREPITI RAZISKOVALNO DELO

Zaradi dolgotrajnosti raziskovalnega usposabljanja bomo takoj spodbudili aktivnosti za povečanje kakovosti raziskovalnih zmogljivosti in infrastrukturnih dejavnosti, potrebnih za raziskovalno delo in prenos znanja ter se približevati obsegu, kakovosti in učinku raziskovalnih zmogljivosti v razvitejših državah. Posebna družbena skrb mora veljati programom temeljnih raziskav. Z vzgojo 2000 novih strokovnjakov do leta 1990 bomo v raziskovalnih organizacijah in na univerzah v Sloveniji, Jugoslaviji in v tujini okrepili raziskovalne skupine, pomembne za uresničevanje ciljev družbenega razvoja. Vztrajali bomo pri izboljšanju materialnih možnosti in stalnosti dotoka tuje znanstvene literature in drugih vrst strokovnih informacij v obsegu, ki omogoča ustvarjalen stik naše znanosti s svetovnimi dosežki. Spodbujali bomo delovne stike z znanstvenimi službami, centri in organizacijami v tujini, posebej pa še s slovenskimi in jugoslovanskimi raziskovalci, ki delajo po svetu.

Iz predloga resolucije za 10. kongres ZKS

V aprilski številki revije Naša žena je obilo zanimivosti za vsakogar:

– kako je s porodniško po novem,

– pogovor z mladim študentom arhitekture o naši prostorski politiki,

– vprašanja in odgovori, ki si jih postavite lahko tudi vi: »Zakaj očetje redko rečejo – «Ne morem biti direktor, imam majhnega otroka.«

– posebna priloga z nasveti za spomladansko prenovo stanovanja,

– nasveti za spomladansko vrtnarjenje in sadjarjenje,

– napotki za šivanje in pletenje oblačil za vso družino.

Če še niste naročnik Naše žene, jo lahko kupite pri bližnjem prodajalcu časopisov. So stvari, ki jih najdete le v Naši ženi.

Priloga Andrej Agnič

Branimir Ritonja (FK Maribor): STROJEVODJA IN POMOČNIK

ŠMARJE PRI JELŠAH

Kot je povedal predsednik občinskega sindikalnega sveta Ludvik Kučič, se v oceni gospodarjenja v lanskem letu ne morejo pohvaliti. Najhuje padata obseg dela in akumulacija. Pri tem pa so dosegli načrtovano rast zaposlovanja in to za 4 odstotke. Največ je k temu pripomogla nova naložba v Steklarni Boris Kidrič v Rogaški Slatini, ki pa še ne daje načrtovanih rezultatov.

Sekretar sveta Franc Vukovič pa je povedal, da se pripravljajo na vsakoletno prvomajsko praznovanje na Boču, ki bo letos pod geslom bratstva in prijateljstva. Praznovanje bodo pripravili skupaj z občinskim sindikalnim svetom iz Slovenske Bistrice. Če bo vreme lepo, je dejal Franc Vukovič, pričakujejo tudi več kot štiri tisoč ljudi. Pripravljajo poseben spored, kjer bodo poleg domačinov nastopili tudi člani Kulturnometniškega društva iz Čakovca. V športnem delu pa se bodo pomerili v malem nogometu, odbojki in vlečenju vrvi. Za vse obiskovalce bodo pripravili tudi prvomajski golaž in ga polovico financirali s sindikalnim denarjem.

MARIBOR PESNICA

Na seji predsedstva in sveta so največ pozornosti namenili lanskemu gospodarjenju, in dosežkom v prvem trimesečju. Kot je povedal Mirko Jager, sekretar občinskega sindikalnega sveta, so bili lanski rezultati sorazmerno dobri, razen nekaj izjem. Letos pa je v njihovih delovnih organizacijah, še posebej v Sladkogorski, začel »kazati zobe« novi devizni zakon. Sladkogorska pol proizvodnje izvažata, precej pa tudi uvažata in jim zato 46 odstotkov deviz

ne zadostuje. Kot pravijo, bi jih potrebovali vsaj 75 odstotkov. Imajo pa še druge težave. Letos jim poteče pogodba o sovlaganju zunanjih partnerjev, ki pa jo, kot kaže, nočejo podaljšati. Zato iščejo nove. Poleg tega pa morajo razmišljati tudi o posodabljanju tehnološko že zastarele opreme.

Že nekaj časa imajo stalno v mislih nekdanji tozd Talisa Apis s 77 zaposlenimi, ki se je lani z odločitvijo delavcev odcepil. Tedaj so menili, da Talisov tozd Trzenje zanje stori premalo, zanj pa so dajali kar 60 odstotkov svojega dohodka. Kljub strahu in ugovorom se je odcepitev pokazala kot pravilna, saj že zdaj gospodarijo z ostankom dohodka.

LJUBLJANA CENTER

Tudi na občinskem sindikalnem svetu Ljubljana Center so preučili gospodarjenje v lanskem letu in letošnjih prvih treh mesecih. Branko Omerzu, predsednik občinskega sveta, pravi, da so težave pri primerljivosti podatkov, vendar vseeno ugotavljajo, da gospodarski položaj v Centru ni slab, ni pa optimističen. Bojijo se pomanjkanja reprodukcijskih materialov. Živahna razprava je bila tudi o pravnem redu in izpolnjevanju oziroma neizpolnjevanju obveznosti iz samoupravnih sporazumov. »Vlagaš precej denarja, da bi dobil surovine, potem pa se izkaže, da jih pod dogovorjenimi pogoji sploh ne dobiš,« so poudarjali. Ugotavljajo tudi padanje izvoza in pritiske na domači trg, kjer se laže oblikujejo cene.

Ob vsem tem pa najbolj pogrešajo obveščanje delavcev o gibanju v delovnih organizacijah ali in tudi širše.

Na zadnji seji predsedstva so govorili tudi o samouprav-

nem sporazumu o ustanovitvi sklada za pospeševanje razvoja vrhunškega športa v Ljubljani. Podprli so sporazum z nekaterimi pripombami o prednosti pri porabi sklada in o gibanju višine vsakoletnega prispevka, ki ni natančno določen.

IDRIJA

V idrijski občini so v lanskem letu kar v redu gospodarili, čeprav so opozorili na padanje akumulacije, posebno v večjih delovnih organizacijah, kot so Eta, Kolektor, Iskra in Slovenijales. In kot je povedal Ivan Šuligoj, sekretar občinskega sindikalnega sveta, podatkov za letošnje prvo trimesečje še nimajo.

Kot so ocenili na zadnji seji sveta idrijskega sindikata, je pravkar minuli kongres Zveze sindikatov Slovenije izredno uspel. Imeli pa so pripombo na pomanjkanje časa na kongresu, saj so vsi njihovi razpravljalci morali oddati pismene prispevke. Ni bilo časa, kljub temu da so bile njihove razprave dobro pripravljene.

Ob zadnjih volitvah so osnovne organizacije sindikata dobro opravile svojo nalogo, imeli pa so precej kritičnih pripomb na račun strokovnih služb, ki sindikatu niso nudile dovolj pomoči. To velja predvsem za manjša delovna okolja.

Prav te dni se bo v Idriji začel seminar za predsednike osnovnih organizacij in konferenc ter za člane občinskega sindikalnega sveta. Na 12-urnem seminarju naj bi dali poudarek vlogi sindikata v združenem delu. Kot vedno doslej tudi zdaj računajo na dobro udeležbo.

Poznate prisposodobu o mladini, njenem tisku, akcijah? Zanja da veljajo podobna pravila igre, kot za malčke, ki jih starši med nakupi lahko pustijo v vrtcih veleblagovnic. Medtem ko se mamicice in očki pasejo po bogato založenih policah, se potomci v pritličju pod nadzorstvom lahko poigrajo, čečkajo, razgrajajo. Le naj kričijo, saj bodo odrasli in potem je njihova pot znana: lepo mirno med police in k blagajni, pa jih bo minilo.

Tako nekako je res kazalo še pred 12. kongresom ZSMS. Malce pred njim so namreč na seji CK ZKJ razpravljali o mladini prav v tem duhu – naša mladina je zdrava, dobra, res pa so v njenih vrstah tudi vse sorte čudni elementi, s katerimi se poigravajo sovražniki. No, kljub temu kaže naši mladini zaupati, to je steber naše prihodnosti, le malo bolj se bo treba z njo ukvarjati, pa bo šlo...

Kongres mladih Slovencev v Krškem je na srečo izvenel povsem drugače. Ni šlo za nobeno kričanje, tarnanje, iskanje sovražnikov in podobno, kar so mnogi pričakovali. Šlo je za srečanje zrele, za svojo prihodnost zaskrbljene generacije. Njena organizacija je utrdila svojo politično linijo in odprla je vrsto strateških vprašanj družbenega razvoja, samostojno in brez skrbništva. Se na njenem prejšnjem kongresu so se lomila kopja, ali in kateri politik se ga sploh ne bo udeležil, če prej ne dobi v roke uvodnega referata. Tokrat je Robert Černe, predsednik ZSMS, zatrdil, da so tudi najugodnejši gostje dobili njegov govor hkrati z novinarji. Pa ga preletimo:

Pod udarci je plahnelo navdušenje

Spregovoril je o konfrontacijah ob dokumentih prejšnjega kongresa, ob vprašanju o podružbljanju obrambe in varnosti kot »najnesrečnejši epizodi«, o dialektiki odnosov družbenih sil, ki na še tako pravilne zahteve odgovori z »velikim in trdnim NE«.

Iz teh konfrontacij pa je mladinska organizacija izluščila pomembne nauke:

»Sola, skozi katero je šla organizacija, ni bil zgolj tri-dnevni seminar z večernimi zabavami. Bila je dveletni proces, v katerem je pod udarci plahnelo navdušenje. V katerem so velike in dobre načelne razprave kazale svojo neučinkovitost, v katerem sta rasla apatija in oportunitizem.«

Toda družbene razmere so se spreminjale. Ne le za organizacijo, tudi sama je krepko pripomogla, da se je počasi krepil veter demokratizacije.

In končno, tako ekonomska kot družbena kriza sta zahtevali drugačne prijeme, drugačne sorte politično delo. Uroš Mahkovec je zapisal, da se je ZSMS hitreje otepala komsolskih usedlih, kot ZK boljševiskih. Robert Černe pa:

Trdovratni nazadnjaški pritiski

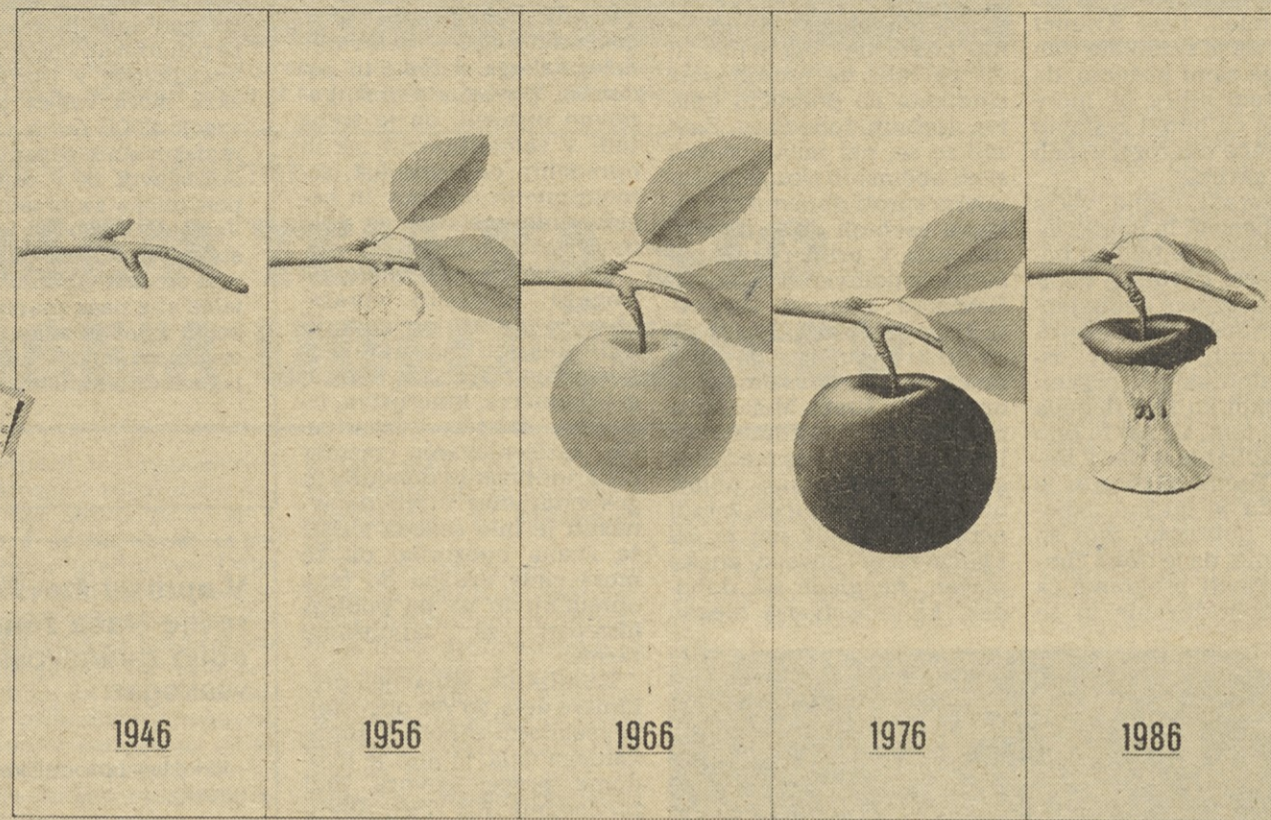
»Prevladala je usmeritev na nekatera ključna vprašanja, kjer je možno doseči bistveno spremembo v najkrajšem možnem času. To so vprašanja porodiškega dopusta, skrajšanja delovnega časa, študentske politike in še kaj.

Kjer pa problematike ni bilo mogoče spreminjati, je nasprotovanje kazalo globoko nestrinjanje mladih na eni in ves nazadnjaški pritisk na drugi strani. To drugo lahko popestrimo z našo oceno nekaterih izrazito zgrešenih na-

Dvanajsti kongres ZSMS v Krškem, srečanje zrele, zaskrbljene generacije

NOČEMO OGRIZKOV, HOČEMO JABOLKO

TUDI PRIHODNOST NI VEČ TISTO, KAR JE BILA VČASU

ložbenih odločitev, uresničevanja šolske reforme, ekoloških in ostalih družbenih posledic napovedanega programa gradnje jedrskih elektrarn.

In za kaj se bo mladinska organizacija zavzemala v prihodnje? »Smo s tistimi, ki prihodnost vidijo v spoju znanosti in industrije, ki v nujnem propadanju starih panog in programov ter v razvoju novih, dajejo prednost malim, učinkovitim organizacijam... Za samoupravno, na tržnih načelih sloveče združeno delo na enotnem jugoslovanskem prostoru... Za učinkovito kreditno monetarno politiko in druge ukrepe, ki bodo preprečevali nepotrebno solidarizacijo izgub, za na novo afirmirane delavske svete. Smo s tistimi, ki pristojnosti poslovodnega organa vidijo v največji odgovornosti delavskemu svetu in čim manjši odgovornosti občinskimi političnim koordinacijam... Tistimi, ki tudi v političnem delu vidijo pomen teorije, strokovnosti, argumentov, strpnosti in odprtosti...«

Proti neformalnemu odločanju

Zaradi takšne vsebinske usmeritve in iskanja omenjenih zaveznikov je mladinska organizacija drugače zaživela. Počasi so in še razpadajo tradicionalni načini organiziranja in komuniciranja:

»Tako imenovana splošna politična dejavnost, vezana na nomenklaturu, ritualiko, tradicionalno politični izobraževalni program vnašanja večnih resnic na neuko ljudstvo, je izgubila tla pod nogami. Do izraza je prišlo sekcijsko delovanje, interes za javne problemske razprave, za boj z vsemi oblikami nefor-

malnega odločanja. Ni več zanimanja za star način mladinskega prostovoljnega dela, za velike in prazne proslave, za posplošeno čvekanje o samoupravljanju...

Obstaja pa interes za kritičen, pozitiven odnos do revolucionarne zgodovine, obstaja interes za neposreden spopad

Sindikati v opoziciji

»Mislim, da bi morala biti pri nas opozicija mladinska organizacija in sindikat. To sta dve tipični organizaciji, ki bi morali odigrati vlogo pozitivne opozicije. Za sindikat se ve, na kakšen način, za mladinsko organizacijo pa tudi: s specifičnimi problemi, z zahtevami, ki niso nič drugačne, kot so sicer v družbi.

Tone Anderlič, sekretar RK ZSMS v predkongresnem pogovoru.

s tistimi, ki nočejo in ne znajo videti pomena preobrazbe gospodarstva. Za spopad s tistimi, ki samoupravljanje enačijo s svojo lokalno, republiško ali zvezno osamosvojenostjo. Za spopad s tistimi, ki demokracijo razumejo tako, da javno formalizirajo odločitve, ki so jih sprejeli v tihoti svojih kabinetov in koordinacij...«

Toliko iz uvoda v kongres in še nekaj o kongresu samem. Bil je, no, drugačen. Bolj preprost morda, sproščen, upanje zbujajoč, da je tako tudi organizacija. Brez obredja oziroma vsaj s skrcenim na minimum. Lep pouk starejšim tovarišem, kakšen naj takšen zbor bo. Brez lažne, slovesne fasade, za katero se skrivajo že stokrat ugotovljene resnice, visoke fraze, ponavljajoče se razprave. V treh komisijah mladinskega kongresa so razpravljali drugače. Polemično, z replikami, križanjem argumentov.

Z neukim lahko manipuliraš

V komisiji za družbenoekonomsko protislovja socialistične samoupravne družbe in specifični položaj mladih so se spraševali, komu pri nas je

toliko do ljudi brez znanja. Z vrsto primerov so dokazovali, da znanje nima prave veljave. Spotaknili so se ob kategoriji »z delom pridobljene delovne izkušnje«, ki da ni nič drugega kot potuha manj sposobnim in izobraženim. Medtem pa mladi strokovnjaki ostajajo brez dela. In prav v

onarnih vsebin političnega sistema socialističnega samoupravljanja. Zahtevali so neposredne volitve na vseh ravneh sistema. Zdaj namreč ljudje odločajo le formalno, le na videz neposredno. To pa ni nič drugega kot krinka za odločanje zunaj in mimo delegatskih poti. Ker pa ljudje odločajo formalno, čeprav v resnici sploh ne, ne moreš poiskati resničnih krivcev za nepačne odločitve.

Zato pač živimo v sistemu, kakršnega si vsi tako želimo. Takega, kot je zapisan! V resnici pa ne deluje, ker so njegovi glavni krmarji skriti in neulovljivi. Neposredne volitve res še ne omogočajo resnične demokracije, so pa lahko prvi korak k njej.

Spregovorili so še o svoji organizaciji in njenem načinu financiranja, ki ji ne omogoča prave samostojnosti. Zaradi denarne odvisnosti je mladinska organizacija pač tudi politično nesamostojna. Pretresli so usmerjanje mladih v vojaške poklice, dachauske procese, zgodovinarje, ki ob zaprtih

Za legalizacijo stavk

V drugi komisiji so se ukvarjali z razvojem revoluci-

onarnih vsebin političnega sistema socialističnega samoupravljanja. Zahtevali so neposredne volitve na vseh ravneh sistema. Zdaj namreč ljudje odločajo le formalno, le na videz neposredno. To pa ni nič drugega kot krinka za odločanje zunaj in mimo delegatskih poti. Ker pa ljudje odločajo formalno, čeprav v resnici sploh ne, ne moreš poiskati resničnih krivcev za nepačne odločitve.

Zato pač živimo v sistemu, kakršnega si vsi tako želimo. Takega, kot je zapisan! V resnici pa ne deluje, ker so njegovi glavni krmarji skriti in neulovljivi. Neposredne volitve res še ne omogočajo resnične demokracije, so pa lahko prvi korak k njej.

Spregovorili so še o svoji organizaciji in njenem načinu financiranja, ki ji ne omogoča prave samostojnosti. Zaradi denarne odvisnosti je mladinska organizacija pač tudi politično nesamostojna. Pretresli so usmerjanje mladih v vojaške poklice, dachauske procese, zgodovinarje, ki ob zaprtih

Nova miselnost

Na pobudo RK ZSMS bodo v Ljubljani ustanovili malo produkcijsko enoto za izdelavo strojne in programske opreme. To naj bi bil manifest nove miselnosti, ki teži k stvarni tehnološki preobrazbi naše družbe in nima iluzij o možnosti graditve resnične socialistične družbe na ozkih materialnih osnovah.

arhivih seveda ne morejo delati.

Moti jih odnos do stavk, ki so žal še vedno pogosto edino orožje delavcev. Če bi toliko moči, kot jo posvečamo preprečevanju stavk, namenili odpravljanju njihovih vzrokov, bi bilo drugače. In tudi po stavki iščejo njene organizatorje, na odgovornost kličejo stavkajoče. Tisti odločujoči v organizaciji, katerih napake so stavko povzročile, pa uidejo nekaznovani.

Tretja komisija je bila menda najbolj zanimiva, vsaj po

udeležbi sodeč. To je tudi razumljivo, njeno področje je še največja novost. Za delovnim naslovom »Za ZSMS kot množično in najširšo fronto mlade generacije« tičijo namreč vsa gibanja, ki vejejo med mladimi. Ti se sprašujejo, kakšno možnost imajo v svoji organizaciji z vsemi mnogovrstnimi interesi – ali gibanji:

Feministke, mirovniki, ekologi, alternativna kultura, duhovna gibanja... Gre za spontana gibanja, ki jih ni več moč ujeti v tradicionalne organizacijske oblike. Ušla so togosti sistema in mladinska organizacija mora iskati nove oblike, ki jim bodo omogočale življenje. Brez tega ne bo njene frontnosti.

Gibanja postavljajo na laž trditve o apatičnosti mladih, ki da jih nič več ne zanima. Enostavno ne prenesejo okostenosti in neučinkovitosti, mentorskega ali celo pokroviteljskega odnosa. Ustvarjalni in delavljivi mladi ljudje želijo in hočejo vplivati na svoj danes in jutri. Ne v nekakšnih velikih organizacijah, ne v stranki klasičnega tipa. Potrebujejo širino, ves prostor, v katerem se bo razmahnila njihova mnogoterost ustvarjalnosti.

Na srečo se je mladinska organizacija pravočasno zavedla, da mora takim hotenjem prisluhiti. Delovati mora tako, da jim bo v družbi omogočala uveljavitev, sicer bo njen stik z množico mladih prekiniten. Gre za takšno delovanje, da bo v vsej družbi zmagal širok, strpen odnos do drugačnosti.

Jasne zahteve

Verjetno bo poročilo s kongresa najbolj smotno skleniti s predlogi in zahtevami, ki jih je kongres sprejel in za katere je Robert Černe na koncu dejal približno takole: Sprejeti dokumenti sami po sebi ne bodo ničesar spremenili. Revolucionarnost naše organizacije bomo merili s tem, kako bo z drugimi vred mladim omogočila, da bodo s svojimi zahtevami spremenili danes sebi in družbi in kako bodo lahko vplivali na jutrišnji dan. Torej k zahtevam:

Mladi bodo dali v SZDL pobudo za demokratične javne razprave o neposrednih volitvah na vseh ravneh sistema. Predlagajo razpravo o vlogi izdajateljskih svetov pri oblikovanju uredniške politike, o vlogi ustanovitelja pri imenovanju glavnih in odgovornih urednikov. Spremenili naj bi družbeni dogovor o kadrovski politiki, da bi imel delavski svet več vpliva na imenovanje direktorja. Spremeniti bo treba kazenski zakonik SFRJ, predvsem njegov zloglasni člen 133 o verbalnem deliktu. Razpravljati bo treba o tem, katere pravice bi lahko uve-

ljavljali s referendummi, o ustanovitvi ekološkega inštituta, o civilnem služenju vojaškega roka, o preciziranju pomena samoupravnih delovnih skupin, o večji odgovornosti direktorja delavskemu svetu, o legaliziranju stavke, o tem, da je sindikat dolžan pomagati stavkajočim delavcem, o pomislekih na organiziranost sindikata, o predlogu SZDL, naj moralno in politično rehabilitirajo po nedolžnem obsojenju na dachauskih procesih...

Ciril Brajer

KAKO BOSTE DANES KOGA PREPRIČALI, DA JE NESPOSOBEN, KO PA JE BIL USPEŠNO NESPOSOBEN 30 IN VEČ LET?

Duško Radović

Dvanajsti kongres Zveze sindikatov Makedonije

KAKO PRERAZPOREDITI POLITIČNO MOČ

V Makedonskem narodnem gledališču v Skopju se je 4. in 5. aprila na sindikalnem kongresu zbralo 567 (od 609) delegatov. Skoraj polovica jih je sodelovala v razpravah oziroma pripravi sklepnih listin.

Večina jih je govorila o težavah delavcev zaradi zapletenega gospodarskega položaja, v katerem se je znašla ta republika. Sregovorili so tudi o premajhnem prizadevanju sindikata, da bi te težave ublažili.

Takšna ocena dela sindikata je tudi v poročilu o obdobju med kongresoma, kar je verjetno spodbudilo delegate, da so v akcijski program vnesli nove naloge – kako pridobiti članstvo sindikata za stabilizacijo gospodarskih razmer. Tudi v statutu so zapisali nove organizacijske oblike za akcijo.

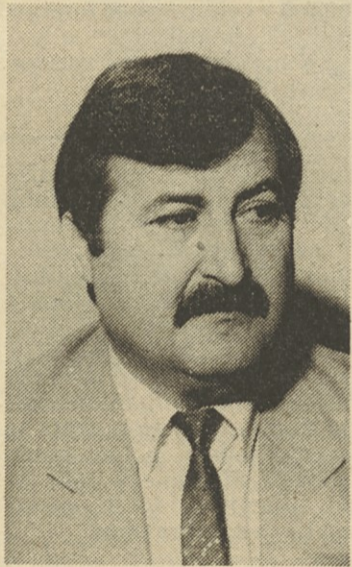
O prizadevanjih, ki jih družba pričakuje od sindikata, da bi krepkeje povezal interese jugoslovanskega delavskega razreda, sta v pozdravnem govoru spregovorila tudi Nikola Paunović, član predsedstva sveta ZSJ, in Jakov Lazaroski, sekretar predsedstva CK ZK Makedonije. Vasil Kostojcinovski, predsednik makedonskih sindikatov v zadnjem letu pred kongresom, je v uvodnem poročilu razgrnil vzroke, zakaj sindikat v zadnjih štirih letih ni opravljal svoje vloge.

darstva izzvala uravntimer. Razlike v zaslužkih pa so bolj stvar simpatij kot merjenja dela. To povzroča vse pogostejše proteste zborov delavcev. Vsi, z uvodničarjem Čedomirom Georgievskim vred, so zahtevali, naj v vsej državi za isto delo izplačujejo približno enake zasluge.

Georgievski je še posebej poudaril zahtevo, naj sindikat razbije monopol nad delovnim mestom v vseh kolektivih, ki ne širijo proizvodnje. Razumljivo, saj je med 479.427 zaposlenimi v družbenem sektorju le vsak 18. z visoko, višjo ali srednjo strokovno izobrazbo. Med 128.267 nezaposlenimi pa jo ima vsak tretji. Razmerje nekvalificiranih delavcev med zaposlenimi in nezaposlenimi pa je ravno nasprotno.

Nezaposleni bolj izobraženi kot zaposleni

V komisiji za družbeno-ekonomsko odnose je za besedo prosilo 41 delegatov.

Miroslav Georgievski, novi predsednik makedonskih sindikatov

Največ jih je pojasnjevalo izkušnje svojih kolektivov pri spopadanju z gospodarskimi težavami. Postavljali so tudi vprašanja, na katera so zahtevali jasne odgovore kongresa pa tudi sami so se skušali dokopati do njih. Uvodničar Peter Gosev je zahteval, naj bodo problemi nezaposlenih najbolj vplivni pri oblikovanju naložbene politike. Sicer pa so vsi govorniki menili, naj bo akumulacija projekt, o katerem bodo odločili prihajajoči rodovi. Zgrešene naložbe so redko omenjali. Zaradi odločitve makedonskega gospodarstva, da bo 2 odstotka dohodka odmerjalo za odkup »Fenijeve«, se je kongres tej temi izognil.

Poleg nujnega povezovanja zaradi doslednega izpolnjevanja stabilizacijskega programa, ustave, zakona o združenem delu, so delegati dali konkretne predloge za rešitev žgočih gospodarskih težav. Med njimi omenimo

4-izmensko delo in smotrnejšo uporabo denarja. Izrazita je bila usmeritev k opiranju na lastne moči. Angel Andonovski je vse politične sestave v Makedoniji pozval, naj vendarle že postanejo odgovorne za gospodarski razvoj republike. Borče Cekov je predlagal, naj bo sindikat pobudnik takšnih sprememb političnega in gospodarskega sistema, ki bodo omogočile večjo samostojnost gospodarskih subjektov. V to smer naj bi pomaknili tudi zdajšnje centre politične moči.

Odrinjeni delavci in sindikat

V komisiji za samoupravljanje in politični sistem, razvoj sindikata in statut so razprave prevesile k uveljavitvi ustavnega položaja delavca v družbi. Uvodničar

Vasko Tegovski je zdajšnje stopnjo razvoja socialističnega samoupravljanja ožigotil s prevlado tehno-birokratskih in etatičnih sil. Dodal je, da je skupaj z delavci tudi sindikat potisnjen ob rob – da pa je to pravi motiv, da sindikat delavce povede naprej.

Večina od 30 razpravjalcev je menila, da lahko delavce najbolj navdihne gmotna spodbuda. Danica Zaobova je v tem videla edini način za oživitev mrtve točke delegatskega sistema, saj je za delavce ta njihov aventični interes najpomembnejši. Vesna Tanseksa je opozorila, da bodo delavci še bolj demoralizirani, če bo sindikat še naprej vodil akcijo s sklepi in stališči.

Da bi dali sindikatu boljše osnovo za uveljavljanje njegove združevalne vloge, so iz statuta pometali precej dvopomenskih določil in

vnesli nove. Novosti, je menil Esad Imeri, dajejo statutu programski značaj. Običinske organizacije sindikata so zdaj dobile novo dolžnost, naj reševanje pritožb delavcev urejajo s statutarnimi odločitvami. Drugače obravnavajo tudi sindikalne skupine, ki jih lahko oblikujejo dislocirani obrati. Sindikalne podružnice pa bodo ostale edina oblika delovanja osnovnih organizacij sindikata. Statut daje novo možnost, da se v tozdih z velikim številom zaposlenih in v takšnih DO brez tozdov oblikujejo osnovne organizacije po delovnih enotah, na ravni tozda pa konferenčne sindikatov.

Nezaupnica šolski reformi

Uvodničar v komisiji za izobraževanje, znanost in

kulturo je bil Tome Momirovski. Zavzel se je za usklajevanje sestave šolstva s potrebami združenega dela in za širšo uporabo znanosti v proizvodnji. Večina razpravljalcev je bila nezadovoljna z dozdajšnjim potekom šolske reforme. Metodije Asimovski je celo trdil, da je ta reforma vnesla v izobraževanje več težav kot jih je bilo pred njo.

V vseh komisijah so omenjali zahtevo kongresa makedonske mladine, da je treba delovno dobo znižati za pet let. Mladi vidijo v tem možnost za hitrejšo zaposlovanje, in od sindikalnega kongresa so zahtevali, naj se jasno izreče za ali proti temu predlogu. Čeprav ga je podprlo precej delegatov, so na koncu v akcijski program zapisali, da bodo zahtevo mladine podrobneje proučili pozneje. Analitičnih podatkov za trdno odločitev namreč še ni.

Glede na ekonomske težave, pod katerimi sope makedonsko gospodarstvo, je bilo iz kongresnih razprav moč razbrati kar precejšnjo vedrogledost. V tem duhu so poslali tudi brzojavko predsedstvu SFRJ in CK ZKJ. V njem delegati sporočajo, da so v imenu samoupravne delavske zavesti in volje odločeni, da si bodo sami kovali svojo usodo. Tak duh preveva vse kongresne liste. Odločnost, da ga bodo tudi uresničili, je bila opazna v sklepih besedi Miroslava Georgievskega. On je bil na prvi seji novega sveta ZS Makedonije izvoljen za predsednika, Blagoja Stanoeski pa za sekretarja makedonskih sindikatov.

Zoja Jovanov

Protislovna vloga sindikata

Tej organizaciji so pogosto zastavljali protislovne naloge. Morala je na primer pomagati pri zmanjševanju inflacije in se hkrati boriti za večje osebne dohodke. Kritiče je za večje plače pa so v večji meri iskali v dohodku, ustvarjenem z »zidanjem«
cen. Članstvo je sprejelo usmeritev sindikatov za umirjeno rast osebnih dohodkov. Ker pa so le-ti med obema kongresoma stvarno padli za 36 odstotkov, so se zaostрила socialna vprašanja, zmanjšala se je motiviranost za delo in nasploh je med delavskim razredom zavelo nezadovoljstvo. Nezadovoljstvo se še krepi zaradi majhnega vpliva samoupravljalcev na delitev družbenega kapitala. Kostoj Cinoski je to podkrepil s podatkom, da delavci v organizacijah združenega dela razpolagajo z manj kot polovico dohodka, ki ga ustvarijo.

Največ dela so delegati na kongresu opravili v štirih komisijah: za družbeno-ekonomsko odnose, za samoupravljanje, politični sistem, razvoj sindikata in statut, za življenjsko raven, izobraževanje, znanost in kulturo.

Za izenačitev plač v Jugoslaviji!

Največ, kar 237, se jih je prijaviло za delo v komisiji za življenjski standard. Večina od 48 razpravjalcev je ugotovila, da so lanski zasluzki padli do skrajne meje (povprečni so bili od 28 do 29 tisoč dinarjev.) Sonja Toševska je denimo navedla, da je šibka gospodarska moč makedonskega gospo-

Ciril Grebenšek, Titovo Velenje:

PREURANJENO ZADOVOLJSTVO Z VOLITVAMI IN KONGRESI

»Razpravljamo o kritični analizi političnega sistema, o odločanju delavcev in o vlogi samoupravljanja, nekdo pa čez noč odloči o podražitvi elektrike! Odgovor je na dlani,« meni Ciril Grebenšek, predsednik občinskega sindikalnega sveta v Titovem Velenju. »Tudi nekatere druge stvari kažejo, da politika ubira staro pot.«

– Na seminarju na Brdu pri Kranju ste nedavno kritično ocenjevali naše razmere in ravnanja?

»Točno. Po naših analizah in mojem mnenju smo nagrnjeni k temu, da se hitro zadovoljimo z doseženim. V mislih imam to sedanje zadovoljenje po kongresu. Vsi govorimo, kako je kongres sindikatov vnesel nekaj novega, prelomnega.«

– Vi se s tem ne strinjate?

»Ne strinjam se s tem zadovoljstvom, ki je zajelo nekatere. O tem bomo lahko govorili čez leto, dve, ko bomo že lahko ugotovili, koliko kongresnih sklepov smo izpolnili. Po mojem bi moral republiški svet pripraviti skrbno razčlenitev in sprti spremljati, kaj in koliko smo v resnici delali po sklepnih listinah.«

– Priprave na kongres so bile obsežne. Članstvo je dalo precej pripomb in mnenj.

»Po moje je škoda, da na kongresu ni bilo mogoče prisluhniti vsem delegatom. Priprave na kongres so bile obsežne, delavci so pripravili mnogo tega, kar naj bi na kongresu obravnavali. To potrjujejo že naše ugotovitve, ko smo na občinski ravni razčlenjevali in razvrščali

kritično pripombe in predloge delavcev. Zato se tudi strinjam s prispevkom v Delavski enotnosti, češ, da je škoda, ker vsi delegati niso mogli na kongresu povedati svojih misli in predlogov, ki so jih prinesli iz baze.

Ob tem bi rad poudaril še nekaj, o čemer v javnosti in na forumih redko slišimo. Gre za delo, ki so ga v zadnjem obdobju opravili sindikalni aktivisti, funkcionarji. Poglejte, v zadnjih štirih mesecih je sindikat vodil akcije o planskih listinah, zaključnih računih, priprave na volitve, volilno programske konference v osnovnih organizacijah, obravnaval kritično analizo političnega sistema in priprave na kongres! To je mnogo del opravljenega dela. In vendar ni bilo nikogar, ki bi naše aktiviste vsaj javno – pohvalil...«

– V že omenjeni kritiki ste se dotaknili tudi volitev.

»Ne razumem, da kljub pripombam, ki so bile izrečene pred štirimi leti, v volilni administraciji nismo nič spremenili, poenostavili.«

– Sindikat v Šaleški dolini ima v svojem programu spet vrsto obsežnih nalog.

»Za vso dolino je življenjskega pomena vprašanje

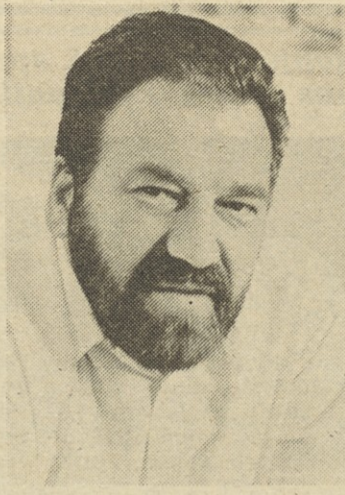
materialnih in dohodkovnih odnosov v slovenskem elektrogospodarstvu. Že lani smo na ravni občine imenovali komisijo, ki naj bi ugotovila njihov položaj v elektrogospodarstvu. Akcija sindikata in Zveze komunistov je tako naravnana, da bi s pripravljenim gradivom junija prišli pred občinsko skupščino, na jesen pa pred republiško skupščino. V tem gradivu je treba končno razgrniti javnosti vso reprodukcijsko verigo energetike v Sloveniji, s celovitimi dohodkovnimi in cenami. Nevzdržno je, da cene oblikuje nekdo v Beogradu in da so enake za tono premoga v dnevnem kopu kot za tono premoga, ki ga izkopljejo naši rudarji 400 metrov pod zemljo.«

– Cena v Šaleški dolini pridobljene energije je izredno velika in vprašljiva, če ji priključimo še ceno geoloških sprememb in onesnaženja okolja.

»Doslej je bilo malo slišati o zastrupljanju zraka, o velikih ugrezninah. Zdaj, ko vemo, da umirajo gozdovi tudi že v neposredni okolici, ljudje drugače spremljajo te probleme.«

– O težavah slovenskega elektrogospodarstva že dolgo teče beseda. Nikoli pa še ni nikomur uspelo, da bi javnosti razgrnil vse podatke.

»Vprašanje je, če smo se že kdajkoli tako organizirano lotili tega vprašanja. Lju-

dje se upravičeno sprašuje, kdo jih kdaj in kaj vpraša o tem, vse odločajo nekje zgoraj, drugi.

Poglejva, kako se to odraža v naši občini. O tem je v javnosti kaj malo slišati. Zaradi znanih razmer v našem elektrogospodarstvu je moral rudnik ob rekordnem izkopu premoga najemati posojila, samo lani je zanje plačal 111 milijard starih dinarjev obresti! Višina teh obresti je skoraj do dinarja enaka tisti, ki jo rudnik odmerja za povračilo odškodnin in raziskovalna dela. Zaradi takšnih razmer je moral rudnik pred dobrim mesecem dni, februarja, za osebne dohodke rudarjev najeti 150 starih milijard dinarjev po 77-odstotni obresti meri! Mar je potem res tako težko razumeti, zakaj načenjamo ta vprašanja?«

– Ob tem sva izpustila še en vidik, ki je poleg onesnaženja narave in ozračja, ugreznin in drugih posledic dinamičnih izklopov premoga, to je vprašanje invalidnosti. Sindikat je oprvil obširno analizo o tem.

»Točno. Mi se zavedamo, kolikšna je cena tu pridobljene energije. Ob vsem že omenjenem smo opravili še veliko in pomembno delo: odbor za življenjske in delovne razmere pri sindikatu ter komisija za vprašanja socialne varnosti pri občinskem sindikalnem svetu sta januarja letos javnosti razgrnila problematiko invalidov v naši občini. Samo za primer naj povem, da je bilo 1984. leta v rudniku zaposlenih 5.417 delavcev, od teh 796 invalidov. V vsem REK pa je bilo med 7.741 delavci 1.029 invalidov! Nič manj zaskrbljujoč ni podatek, da je velenjski del Gorenja leta 1980 zaposloval 188 invalidov, leta 1984. pa že 358!

– O Gorenju v zadnjem času slišimo vse dobro. Preuranjeno...«

»Gorenje v resnici bije svojo drugo bitko za obstoj. To je posodobljanje tehnoloških postopkov, ker se bo le tako izvleklo iz zastarelosti. To je po srednjeročnem načrtu. Prvi dosežki v Gorenju so spodbudni. Če ne bomo uspeli v celoti, se bo Gorenje čez pet let spet pojavilo kot ne samo naš, ampak vseslovenski problem.«

– Medtem ste tudi podrobno razčlenili zaključne račune. Kako kažejo gospodarjenja v prvih treh mesecih?

»Pri tem razčlenjevanju smo spet trčili na staro napako – na številke. Poslovodni in vodstveni delavci pridejo pred delavce s poročili o poslovanju, z indeksi in številkami, zelo redko pa s kazalci gospodarjenja, kot to veleva zakon o združenem delu. Zato je v analizi trimesečnega gospodarjenja težko delavcem razložiti, kaj je v resnici vplivalo na gospodarjenje in njihov gospodarski položaj.«

Zato bo moral sindikat začeti ukrepati in se ne bo smel več tiho sprijazniti s takšnimi poročili, ki zelo redko vsebujejo odgovornost, sposobnost in deleže vodilnih in strokovnih delavcev pri gospodarjenju, ki enako redko razmejujejo, kaj je posledica višjih cen, kaj izvoza in kaj vložba lastnega znanja, inovacije...«

– Tako sva v pogovoru prišla na začetek, do vaše misli, da ni časa za samozadovoljstvo...«

»Niti pri nas niti v svetu razmere ne dovoljujejo, da bi za trenutek zastali in se prepustili zadovoljstvu nad opravljenim delom. Drži, mnogo smo naredili, počistili, načeli. Osebo se ne strinjам s tistimi, ki menijo, da nam bo jutri – laže. Mislim, da nas jutri čaka še več dela!«

Janez Sever

O vlogi sindikata v postopku pred sodiščem združenega dela

SODIŠČA POGREŠAJO SINDIKAT PREDVSEM PRI VARSTVU PRAVIC VSEH DELAVCEV TOZDA

Sodišča združenega dela so bila ustanovljena kmalu po sprejetju nove ustave leta 1974, postavljeni pa so jih v skladu z zveznim zakonom o sodiščih združenega dela. S tem zakonom je sindikat pridobil možnost, da se lahko udeleži vsakega postopka, če želi.

Nujno mnenje sindikata

Kadar gre za varstvo samoupravljanja in varstva družbene lastnine, je lahko sindikat predlagatelj, ne glede na to, če so predloge za začetek postopka pred sodiščem združenega dela podali tudi drugi upravičenci. Seveda ima sindikat tako vse pravice in sicer v obravnavanju zadeve na sodišču prve stopnje, do pritožbe na pritožbeno sodišče oziroma

pravico predlagati obnovo postopka.

Z uveljavitvijo zakona o združenem delu je sindikat dobil izjemno pomembno mesto v postopku pred samoupravnimi organi v organizacijah združenega dela in delovnih skupnostih. Po določilih 223. člena zakona o združenem delu sindikat poda mnenje v vsaki zadevi, v kateri je delavec zahteval varstvo svojih pravic oziroma mora takšno mnenje od sindikata zahtevati pristojni organ, preden odloči o delavčevi zahtevi. Sindikat ima pravico zastopati delavca, ne glede na to, ali delavec to zahteva ali ne, razen če ga delavec odkloni. Še bolj izrazito vlogo pa ima sindikat v disciplinskem postopku, kajti sindikat je lahko predlagatelj disciplinskega postopka oziroma zahteva

njegovo uvedbo, lahko delavca tudi zastopa v njem, seveda če ni obenem predlagatelj disciplinskega postopka.

Sindikat mora bit obveščeno o vsakem začetem disciplinskem postopku in o vsakem vloženem ugovoru, kajti pristojni organ, ki odloča o ugovoru, mora prej zahtevati mnenje sindikata.

Takšne vloge, kot jo ima sindikat v postopku za varstvo pravic delavcev v organizaciji združenega dela, sicer zakon ne določa za postopek pred sodiščem združenega dela, vendar je treba opozoriti, da ima po določilih zakona o pravni pomoči sindikat pravico zastopati delavca oziroma organizirati ustrezno strokovno pravno pomoč zato, da bi jo nudil delavcem, ki uveljavljajo svoje pravice bodisi v orga-

nizaciji združenega dela bodisi pred sodiščem združenega dela. Z zakonom o postopku pred sodišči združenega dela, ki je šele v pripravi, naj bi sindikat imel v postopku pred sodiščem združenega dela enako vlogo, kot jo ima sedaj družbeni pravobranilec samoupravljanja. Sindikat naj bi bil obveščeno o vseh pomembnejših sporih glede varstva samoupravljanja in družbene lastnine. Sindikat bi lahko zastopal delavca pred sodiščem združenega dela, se izjavil o predlagani poravnavi, vložil pritožbo in tudi druga pravna sredstva, ki jih bo novi zakon omogočal.

Čeprav sedanja pravila postopka omogočajo udeležbo sindikata v postopku, lahko ugotovimo, da se sindikat pojavlja zelo poredko, pač pa se njegova vloga odraža

tudi v mnenjih, ki jih sodišče združenega dela pridobi od sindikata, ker samoupravni organi niso upoštevali odločbi o vlogi sindikata v predhodnem postopku oziroma v postopku v organizaciji združenega dela. Če sindikat v postopku pred samoupravnimi organi ni imel možnosti, podati mnenje o sporni zadevi, potem mora sodišče združenega dela tako mnenje pridobiti; pisno ali usno na obravnavi.

Precej sporov o veljavnosti splošnih aktov

Tako kot je pri uveljavljanju predpisov drugod velja tudi za določila zakona o združenem delu, ki govore o vlogi sindikata v predhodnem postopku. Treba je ustrezno usposobiti tiste predstavnike sindikata, ki naj pripravljajo mnenja ali stališča v zvezi s postopki pred samoupravnimi organi ali postopki pred sodiščem združenega dela. Vloga sindikata je odgovorna, ker mnenje sindikata vpliva na rešitev spornega razmerja, čeprav je jasno, da ga sodišče združenega dela ni primorano upoštevati. Teža mnenja sindikata je odvisna od argumentiranosti oziroma utemeljenosti, kar velja tako za predhodni postopek v organizaciji združenega dela kot tudi za mnenje pred sodiščem združenega dela. Pomembno je tudi, v kakšnem postopku je bilo mnenje sprejeto in kako je bilo posredovano ustreznemu organu, da bi lahko sprejel pra-

vilno odločitev o spornem razmerju.

Sodišča združenega dela pogrešajo sindikat zlasti v tistih spornih zadevah, v katerih se ne odloča zgolj o posamični pravici delavca, ampak zadevajo odločitve sodišča vse delavce temeljne organizacije ali pa večjo skupino. Gre za spore o delitvi sredstev za osebne dohodke ali za spore o delitvi družbenih stanovanj ali stanovanjskih posojil. Prav tako so izrednega pomena spori, ki se nanašajo na skladnost ali veljavnost samoupravnih splošnih aktov. Omeniti moramo tudi spore o organiziranosti organizacij združenega dela, o statusnih vprašanjih pa tudi delitvi sredstev bodisi ob organiziranju temeljne organizacije ali njeni izločitvi.

Ugotovimo lahko, da formalni predpisi ne ovirajo vloge sindikata v postopku pred sodiščem združenega dela, nasprotno, predpisi omogočajo aktivno in celovito vlogo sindikata v postopku, dejanska vloga pa je odvisna od aktivnosti in organiziranosti sindikata. Omeniti moramo, da je Zveza sindikatov Jugoslavije pri obravnavi delovnih osnutkov zakona o postopku pred sodiščem združenega dela izrazila stališče, naj bi v novem postopku predvidela aktivno vlogo sindikata v vseh fazah postopka, še posebej takrat, ko gre za spore, ki se nanašajo na varstvo samoupravljanja in družbene lastnitne.

Ivan Žužek

Nočno delo žensk pri nas znova narašča. Leta 1983 je delalo v nočni izmeni, to je od desete zvečer do šeste ure zjutraj, kakih 10.500 žensk, leto pozneje 11.200 in lani že blizu 13.000 žensk. Tudi za letos napovedujejo, da se bo nočno delo žensk povečalo. Vendar pa ti podatki niso popolni, saj zajemajo le industrijo, gradbeništvo, promet in proizvodno obrt, ne pa tudi drugih dejavnosti, kjer ženske delajo ponoči, denimo v zdravstvu, kjer je med zaposlenimi več kot tri četrtine žensk.

Največ delajo ženske ponoči v tekstilni in usnjarski predelovalni industriji, kjer sicer dela 3,5 odstotka vseh zaposlenih. Tukaj najdemo dobro polovico vseh žensk, ki delajo ponoči. V preteklem letu je kar 48 delovnih organizacij iz tekstilne industrije in 8 iz usnjarske zaprosilo za odobritev nočnega dela žensk. Leta 1983 je v tekstilni industriji delalo ponoči 3676 žensk, leto pozneje 4877 in lani že 6340.

Skromni osebni dohodki

Vse lepo in prav, bo marsikdo rekel – živimo pač v zaostrenih gospodarskih razmerah, ki zahtevajo čim boljše izrabljanje delovnih zmogljivosti. Ob ustreznem plačilu seveda – vendar pa ni tako. Povprečni osebni dohodek v tekstilni industriji je bil namreč lani nekaj nad 45.000 dinarjev, z nočnim dodatkom vred. Dodatek, ki so ga dobivale ženske k osebnemu dohodku za enotedensko nočno delo, pa

tekstilna industrija dobesedno preživljala na rovaš žuljev cenene ženske delovne sile?

»Ta teza le deloma drži,« pravi Jože Miklič. »Znotraj slovenske tekstilne industrije je namreč velikanski manevrski prostor, saj se srečujemo z najboljšimi, ki imajo sodobno tehnologijo, in najslabšimi, ki jih tarejo hude izgube. Razpon sega od kranjske IBI do kočevske Tekstilane.« V IBI je bil lani povprečni osebni dohodek na 70.000 dinarjev, v Merinki – ki posluje z izgubo – 38.000, v kočevski Tekstilani pa najnižji, to je 28.000 dinarjev. Tudi v slednji se otepajo z izgubo.

Večina opreme odpisane

Povojni razvoj se je poleg predelovalne v dobršni meri opiral na tekstilno industrijo, ki je lahko zaradi izročila najbolj naglo oživela. Zaradi prevelikih družbenih obremenitev in odvajanje akumulacije pa se je tekstilna

Zadnja leta narašča nočno delo žensk

NEPOPLAČANI NOČNI ŽULJI

čas preveč oprt le na ročno delo, premalo pa smo vlagali v znanje, v tako imenovano prestrukturiranje znotraj te industrije. Zato je treba iskati vzroke za zaostajanje v osebnih dohodkih tudi v zanemarjanju tehnološkega napredka in posodobljanja.

»Delovne organizacije so načrtovale zmanjšanje nočnega dela s posodobljanjem in s programskim preustrojem. Ker pa do tega ni prišlo – tudi po krivdi nekaterh administrativnih ovir pri uvozu opreme – se od leta 1983 naprej znova povečuje nočno delo žensk,« pravi Jože Miklič.

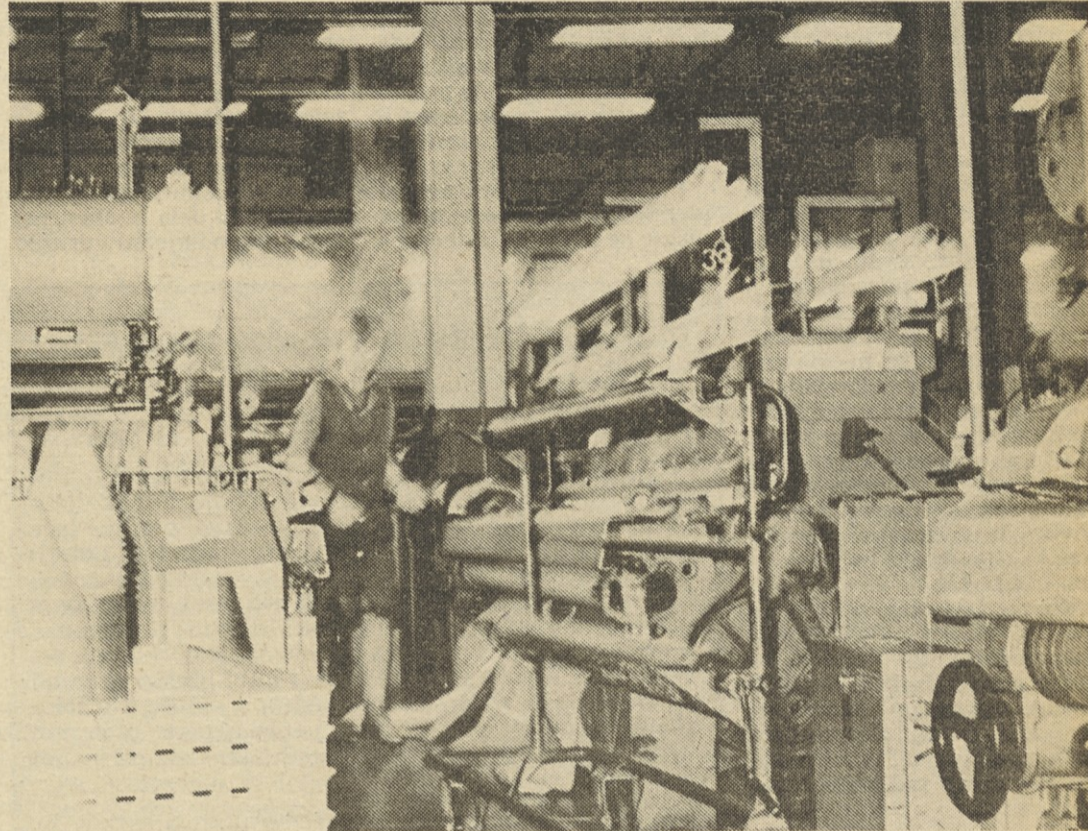
Izjeme postajajo pravilo

Mednarodna konvencija o nočnem delu žensk, ki jo je naša država ratificirala pred dobrimi tremi desetletji, to je leta 1955, prepoveduje nočno delo žensk – ne glede na njihovo starost – v vseh industrijskih podjetjih. Takšno delo dopušča le v izjemnih primerih. Naš zakon o delovnih razmerjih pa dopušča republiškem komiteju za delo, da lahko dovolijo nočno delo žensk, če to zahtevajo posebno resne družbene, ekonomske ali druge okoliščine (pri tem mora upoštevati mnenje ustreznega sindikata ali gospodarske zbornice). Ker pa je v zdajšnjih kriznih časih takih okoliščin na pretek, ni ravno ovir pri dovoljenjih za nočno delo žensk.

In kaj pravijo o nočnem delu ženske same?

Obiskali smo Dekorativno tovarno v Ljubljani, ki izvažajo veliko svojih izdelkov na zahodno tržišče. Tu smo se pogovarjali z delavkami, ki delajo tudi v nočni izmeni. Tkalski stroji brnijo brez prestanka, nepretrgoma po 24 ur dnevno. Niti za hip ne umolknejo.

»Že 18 let delam tudi ponoči,« pravi 44-letna tkalka Alojzija Ponikvar. »Imam tri otroke, stare 13, 18 in 23 let. Ko sem bila mlajša, mi je bilo ponoči delati težko predvsem zaradi majhnih otrok. Zdaj so otroci zrasli, bolijo pa me noge. Vnet imam živec v peti. Skrbim za štiri stroje. Če je material

Tkalski stroji brnijo nepretrgoma podnevi in ponoči.

dober, delo ni tako težko. Če pa se material trga, je zelo veliko dela. Prejšnji mesec sem dobila 73.000 dinarjev plače, z vsemi dodatki vred in z desetimi nočnimi. Mislim, da je nočno delo premalo plačano, saj je izredno naporno. Zjutraj, po takšnem šihu, si tako fizično kot psihično popolnoma zbit.«

Preslabo plačano delo

Dragica Krstić, predelavka v tkalnici, dela tudi v nočni izmeni in sicer že 17 let. »Z mojem sva prišla iz Srbije. Zgradila sva si bajto v Podutiku. Imam dva otroka, stara 24 in 6 let. Marca sem dobila kakih 80.000 dinarjev plače, z enotedensko nočno. Težko je delati ponoči. Še posebej zato, ker me potem doma čaka še vse delo. Nočno delo je preslabo plačano. Z mojem se le stežka prebija skozi mesec.«

Podobno meni tudi 46-letna Jožica Dobrila: »Že 17 let delam kot tkalka in predelavka tudi v nočni izmeni. Stojim na nogah po osem ur skupaj in oskrbujem po štiri storje. Bolijo me kolena, zdravnik je rekel, da so za operacijo. Tudi s križem imam težave. En teden delamo ponoči, en teden popoldne in en teden dopoldne. Delo v izmenah je zelo utrujajoče, saj je treba vsak teden na novo menjati življenjski ritem. Najhuje je seveda tedaj, ko delam ponoči. Pa ne zato, ker bi bila zaspana. Sploh ne morem spati, tudi ko pridem domov. Le strašno utrujena sem. Imam dve hčerki. Ko sta bili majhni, nista in nista mogli razumeti, zakaj mora mama delati ponoči, ati pa ne.«

Kot pove Jožica Dobrila, je prejela decembra kakih 50.000 dinarjev plače, z vsemi dodatki in nočnim delom vred. Zdaj so jim plačo nekoliko zvišali in je prejšnji mesec dobila 79.000 dinarjev za 6 nočnih in 30 odstotkov presežene norme. »Ne samo,

da je nočno delo premalo plačano, ampak mislim, da nikoli ne bo dovolj plačano. Tega se ne da z ničimer poplačati,« pravi Jožica Dobrila.

Različni dodatki za nočno delo

Dodatki za nočno delo so po tovarnah zelo različni. Po navadi izplačujejo po 50 do 70-odstotni dodatek za noč-

pri tem, da bi ga zmanjšali in čim bolj posodobili proizvodnjo,« pravi Jože Miklič.

Nizki osebni dohodki tekstilnih delavk botrujejo tudi izredno nizkim pokojninam. Ko te delavke odhajajo v zasluženi pokoj, si često ne morejo privoščiti minimalnih življenjskih potrebščin. Tako se ti nočni žulji selijo še v jesen življenja in skelijo. To boleče vprašanje pokojnin tekstilnih delavk, ki so

Alojzija Ponikvar: »Po nočnem šihu si popolnoma zbit.«

je bil v povprečju blizu pet tisočakov, borega pol starega milijona.

Ob tem ne kaže pozabiti, da je povprečni osebni dohodek v tekstilni industriji vsa povojna leta zaostajal za drugimi gospodarskimi dejavnostmi. Eno let več, drugo manj. »Glede na sestavo zaposlenih (nizka izobrazbena raven) menimo, da je realno zaostajanje v tej dejavnosti kakih 5 do 10 odstotkov,« prvi Jože Miklič, sekretar sindikata tekstilne in usnjarske predelovalne industrije. »Letos smo znova priče večjemu zaostajanju osebnih dohodkov za ostalim gospodarstvom in sicer za skoraj 19 odstotkov, za industrijo pa za 16,5 odstotka. To je nesprejemljivo, saj pomeni, da je dejansko delo naših delavk daleč podcenjeno.«

To podcenjevanje pa še toliko bolj bode v oči, če vemo, da gre kar 40 odstotkov izdelkov tekstilne industrije v izvoz! Pri tem kaže omeniti, da je v minulih letih slovenska tekstilna industrija ustvarjala celo več kot četrtino akumulacije celotne slovenske industrije. Vendar pa se je ta akumulacija prelivala v druge, prednostne dejavnosti!

Ali bi torej lahko zagovarjali tezo, da se je slovenska

industrija z leti tako zelo izčrpala, da je dandanes postala že nekonkurenčna na zunanem tržišču, saj je, kot razlaga Jože Miklič, v nekaterih podskupinah odpisanih že kar 90 odstotkov strojne opreme.

Tako so lani v tekstilni industriji imeli 1,35 milijarde dinarjev izgub. Razvoj tekstilne industrije je bil ves

Dragica Krstić: »Težko je delati ponoči.«

Jožica Dobrila: »Nočno delo ne bo nikoli dovolj plačano.«

no delo, pa tudi več. Vendar pa to v končnem znesku ne nanese veliko. Če je nočno delo že potrebno, potem bi moralo biti tudi mnogo bolj ovrednoteno. Verjetno bi bilo treba tudi v sporazumih te dejavnosti povečati dodatek za nočno delo.

In kakšna prihodnost se obeta nočnemu delu?

»Tam, kjer je nočno delo zaradi tehnološkega procesa potrebno, naj ostane. Vendar pa bi ga morali organizirati tako, da se delavke izmenjujejo v različnih ritmih, tako da vsak mesec dela druga ponoči. V takšnih primerih, ko je veliko ročnega dela, pa bi morali vztrajati

vse svoje življenje delale v izredno težkih delovnih razmerah, tudi ponoči, sredi prahu in trušča, rešujejo v naši družbi vse prepočasi.

Zdaj ravno teče akcija sindikatov in je podkrepjena z ustreznimi elaborati, da bi tem delavkam (tkalkam, predicam, barvarkam), priznali beneficirani delovni staž. Med njimi je namreč veliko obolenj (kar četrtina boleznih gibal) in precejšnje število invalidskih upokožitev. Upati je, da bo akcija uspela in tako vsaj delno ublažila to bolečo rano našega delovnega vsakdanjika.

Besedilo in slike: Marija Frančeškin

○ mednarodni dejavnosti jugoslovanskih sindikatov

DIALOG O GOSPODARSKIH IN SOCIALNIH VPRAŠANJIH

Zveza sindikatov Jugoslavije je v medkongresnem obdobju navezala živahne mednarodne stike s številnimi tujimi sindikalnimi organizacijami, ki jih pestijo podobne gospodarske in socialne težave. Pokazalo se je, da se kljub različnim družbenopolitičnim ureditvam mednarodno sindikalno gibanje bori za podobne cilje, predvsem pa za mir, razoroževanje in enakopravnost v mednarodnih odnosih.

Ugotovimo lahko, da se v sindikalnem gibanju v svetu krepki prepričanje o nevarnosti tako imenovanih lokalnih vojn za mir in napredek, da svetovni mir ogrožajo velike sile in bloka, ki se vmešavajo v notranje zadeve drugih držav. Zato je logično, da se sindikati še kako zavzemajo za ustavev oboroževalne tekme, zmanjševanje jedrskega oboroževanja in za oživljanje politike popuščenja napetosti. Miro-

ljubno reševanje sporov je namreč pogoj za učinkovitejšo reševanje družbeno-ekonomskih in razvojnih zagat – posameznih držav. Jugoslovanski sindikati se zelo dejavno vključujejo zlasti v akcije za ohranjanje miru na Balkanu, v Sredozemlju in širše v Evropi in v svetu. Znano je načelno stališče sindikatov, da je potrebno krizna žarišča v svetu reševati na miren in pravičen način in da je treba podpreti narode, ki se borijo za nacionalno neodvisnost, ozemeljsko nedotakljivost, za demokratične in sindikalne pravice.

Jugoslovanski sindikati v letošnjem letu nadaljujejo dialog o številnih problemih, s katerimi se sindikati soočajo v razmerah vse bolj zapletenih nasprotij in sprememb v nerazvitem svetu. Spremembe so zelo burne in razredno pogojene, saj gre za boj za oblast in delitev

ustvarjene presežne vrednosti med delavskim razredom in odtujenimi centri politične, ekonomske in bančne moči. V razvitih državah je močan zlasti proces gospodarskih omejitev, posodabljanja proizvodnje, uvajanja novih tehnologij, sprememb v proizvodnji in strukturne preobrazbe delavskega razreda. V revnejšem svetu pa imajo težave predvsem zaradi zaostajanja gospodarskega razvoja in dramatičnega ogrožanja obstoja številnih delavskih slojev in vsega prebivalstva. Pod pritiskom družbenim strukturnih sprememb so se znašli tudi sindikati in njihova vloga pri reševanju nakopičenih protislovij. Sindikalne organizacije domala v vseh državah dograjujejo svoja programska izhodišča, svojo vlogo in metode delovanja v posebnih družbenih, gospodarskih in političnih razmerah v posameznih državah.

(1) cijo sindikalnih organizacij in da jim vsiljujejo svoje modele razvoja. Položaj sindikatov v deželah v razvoju pa je zelo zapleten in obremenjen z notranjimi gospodarskimi težavami, pritiski vlad in političnih partij na sindikalno politiko. Vlade poskušajo nadzirati sindikalno dejavnost, izkoriščajo pomanjkanje denarja za izobraževanje sindikalnih delavcev, birokratiziranost sindikalnih vodstev, odtujenost vodstev od najširšega sindikalnega članstva itd.

Sindikati v nerazvitem

ukvarjajo z zunanjo zadolženostjo in so zelo kritični do Mednarodnega denarnega sklada in do pogojev, ki jih ta sklad postavlja deželam v razvoju.

Pričakujemo lahko, da bodo jugoslovanski sindikati v letošnjem letu nadaljevali koristno medsebojno izmenjavo izkušenj z afriškimi, azijskimi in latinskoameriški sindikati, čeprav je število stikov omejeno zaradi pomanjkanja finančnih sredstev. ZSJ dobro sodeluje zlasti s sindikati Brazilije, Urugvaja in Argentine.

Zanimiv ameriško-japonski poskus

SODELOVANJE GENERAL MOTORSA IN TOYOTE

Zvestobo ob ameriškem načelu, da se kaže povezati s tistim tekmečem, ki ga ne moreš premagati, je najpomembnejši svetovni proizvajalec avtomobilov General Motors uveljavil z največjim japonskim proizvajalcem Toyoto. V predmestju San Francisca, Fremontu, je začel izdelovati manjša motorna vozila.

Še pred nekaj leti si kaj takega ni bilo mogoče zamisljati – da bi se namreč mogočni General Motors spustil v kooperacijo z Japonci. Zdaj je takšno sodelovanje postalo stvarnost. Ameriška avtomobilska tvrdka je prepričana, da se od Japoncev lahko nauči marsičesa, predvsem pa sodobnih proizvodnih metod.

Na kalifornijskem trgu, kjer japonski avtomobili prevladujejo že več let, so trgovci začeli uporabljati reklamno geslo »uvoženo iz Amerike«, kar pri tamkajšnjih kupcih vžge, saj menijo, da je tisto, kar je uvoženo, pa četudi iz Amerike v Ameriko, dobro. Chevrolet nova, manjši avtomobil, izdelan v svojčas opuščeni motažnem obratu v predmestju San Francisca, Fremontu, tudi ni drag, saj je napredaj za 300 dolarjev ceneje kot toyota corola. Odvisno od opreme to manjše popularno vozilo v Ameriki stane od 7.435 do 10.345 dolarjev. V šestih mesecih, odkar so jih začeli izdelovati, so prodali že 28.000 teh srednjevelikih vozil. Zdaj jih mesečno izdelajo po 10.000, medtem ko

bodo v letošnjem drugem polletju – če bo povpraševanje še naprej raslo – proizvodno podvojili.

Podjetje NUMMI, ki je s kooperacijsko proizvodnjo majhnih vozil prevzelo skupno tveganje (joint-venture), je napredna oblika industrijske kooperacije ne le v poslovno-proizvodnem, ampak tudi v upravljalnem smislu. Kajti v ameriško-japonski avtomobilski tovarni bodo namesto običajnega soočanja med delavci in upravo postopno uveljavljali neko obliko sodelovanja delavcev, ki pa seveda ne bodo deležni le pravic, marveč bodo morali prevzeti tudi natančno opredeljene dolžnosti glede kakovosti in storilnosti. Delavci NUMMI v Fremontu lahko ustavijo montažno linijo, če menijo, da ne morejo zagotoviti primerne kakovosti vozila, ne da bi se jim bilo treba pri tem bati, da bi izgubili delo. Preden odpuste delavce, znižajo plače vodilnim uslužbencem, ki bi morali pred odpuščanjem delavce, poskrbeti za nova naročila. Sindikat avtomobilskih delavcev, eden najvplivnejših v ZDA, ki si je na tarifnih pogajanjih zagotovil ta pooblastila, je moral hkrati popustiti pri zahtevi za preobširno klasifikacijo del, tako da lahko po novem vsak delavec prevzame katero koli delo, če ga seveda tudi zna učinkovito opravljati.

NUMMI plačuje delavce za 5 odstotkov boljše kot General Motors v drugih tovar-

nah, izplačuje pa delavcem tudi neke vrste draginjske dodatke.

V tem obratu zaposleni sodelujejo pri odločanju, tako tudi pri zavračanju nekakovostnih delov, s katerimi tovarno oskrbujejo dobavitelji. Ustanovili so 24 obratnih svetov, sindikat pa je vanje imenoval svoje delegate.

V nasprotju z ameriško prakso delavcem v tej ameriško-japonski tovarni polurni opoldanski premor plačujejo, zato pa delavci v tem času ne smejo zapustiti obrata. Predsednik Tatsuro Toyoda se, tako kot vsi njegovi ljudje, prehranjujejo v obratni menzi. Dikrektor urada michiganske univerze za preučevanje avtomobilskega transporta, profesor David Cole, upa, da je ta poskus novo obdobje v ameriškem industrijskem razvoju. Steve Diamon v inštitutu za industrijske odnose na kalifornijski univerzi v Berkeleyu pa meni, da se bodo tako zabrisala interesna nasprotja med sindikati in vodstvom podjetij. »Soodgovornost za storilnost in preprečena odsotnost nista v skladu s predstavami o sodelavstvu«, meni Diamond, predstavnik sindikatov Tom Klipstine pa pragmatično izjavlja: »Če sta kakovost in storilnost v redu, ne moremo ničesar izgubiti. Ali se bo ta ameriško-japonska operacija dejansko obnesla, se bo pokazalo šele kasneje.«

Nande Žužek

Vlado Vrbič (Fotoklub Zrno Titovo Velenje): KNAP 2

V posebno težavnem položaju so predvsem sindikati držav v razvoju. Le-ti se srečujejo s povečanimi pritiski velikih sil proti neodvisnosti, stabilnosti in razvoju nerazvitih držav, ki slabijo sindikalna gibanja v teh delih sveta. Videti je, da si blokovske sile zaradi lastnih interesov še naprej prizadevajo doseči v mednarodnem sindikalnem gibanju polariza-

svetu se sicer osredotočajo na reševanje notranjih problemov, zlasti težijo k širjenju sindikalnih pravic. Na zunanjepolitičnem področju je praviloma v ospredju bitka za enakopravne mednarodne ekonomske odnose, za mir, enakopravnost narodov, reševanje vprašanj razvoja, dolžniškega problema. Zlasti sindikati v Latinski Ameriki in Afriki se stalno

Predstavniki ZSJ so se udeležili tudi kongresa sindikatov Zimbabveja in Maroka, predsednik ZS ZSJ je obiskal sindikate Kube, pri nas pa so bili generalni sekretar sindikatov Palestine, indijskih sindikatov, sindikatov Tanzanije in delegacija Nacionalne komande delavcev Čila.

Emil Lah

Nadaljevanje prihodnjije

Zahodnonemški sindikat štiti nameščence

DELODAJALCI NALAGAJO VSE VEČ DELA

Poleg prizadevanj za 35-urni delovni teden ob nektrnjenem zaslužku je temeljna naloga sindikata IG Metall zaščititi nameščence, da jim delodajalci ne bi povečevali obsega dela. Na to je na nedavni konferenci nameščencev v Frankfurtu opozoril predsednik sindikalne zveze IG Metall Hans Mayr.

Zaradi omejevanja delovnih mest se kopičijo delovne naloge nameščencev. Racionalizacije pisarniških opravil so vzrok, da delodajalci krčijo število delovnih mest za nameščence, tistim, ki niso izgubili dela, pa nalagajo številnejša opravila in jim vsiljujejo nekakšne »hladne akorde«. Sindikati si v zvezi s tem prizadevajo za nove skupne osnove za nagrajevanje delavcev in nameščencev, katerih namen ni spodbujati večje storilnosti, marveč preprečiti dodatno obremenjevanje nameščencev. Zato si je treba izboriti pravice do soupravljanja pri določanju dela za nameščence, je poudaril Hans Mayr.

Sindikati si bodo na tarifnih pogajanjih z delodajalci prizadevali za stabilen si-

stem nagrajevanja administrativnih del, katerih obseg bi določali s sodelovanjem oziroma s pravico sodločanja obratnih svetov. Delovne dolžnosti, pravice in pogoje za delo naj bi tudi v administraciji urejali kolektivno.

Na minuli konferenci nameščencev v Frankfurtu so znova poudarili, da sta pomen in politični vpliv sindikata IG Metall slej ko prej v največji meri odvisna od zasedranosti sindikalne organizacije v upravnih službah v podjetjih in še zlasti v politično teritorialnih enotah. Zdaj IG Metall šteje 388.976 delavcev. Letos je 6100 nameščencev več kot leto prej, vendar še vedno ne več kot 15 odstotkov.

IG Metal želi pridobiti čimveč izobražencev, zlasti tehničnih kadrov. Septembra lani je sindikat vključeval 18 »delovnih krogov« za tehnike in znanstvenike na upravnih mestih in še posebej delovni krog za inženirje. Ti krogi naj bi sindikatu kovinarjev nudili svoje znanje in mu posredovali svoje izkušnje.

Kot je rečeno, naj bi se sindikat nameščencev v okviru

IG Metal zavzemal za skrajšanje delovnega tednika, na tarifnih pogajanjih pa od delodajalcev zahteval socialno znosno uvajanje in uporabo novih tehnologij med drugim to, da ne bi samovoljno krojili delovnega časa ter sporazumen prenos nekaterih del zlasti s področja telekomunikacij na dom. Prav tako naj bi izenačili tarifne predpise za delno zaposlene in za delavce s polnim delovnim časom, določili obseg dela nad dogovorjenim delavnikom in način nagrajevanja nadurnega dela. Tehnični razvoj, naj ne bi vplival na razvrščanje delavcev po kategorijah, čeprav morajo biti razlike v nagrajevanju delavcev in nameščencev glede na izobrazbo, delovno mesto in storilnost.

Ena nadaljnjih pomembnih nalog sindikata je soupravljanje v okviru obratnih svetov, da bi tako dosegli oblikovanje tehnike »po meri človeka« in pravico do ugovora obratnih svetov, v primeru, ko delojemalci zaradi bioloških in socialnih vzrokov ter nemogočih delovnih razmer ne morejo ustrezno opravljati svojega dela.

N. Ž.

Tako radi poudarjamo, naj bo vsa zemlja obdelana in naj povsod rodi

MOJ VRT, MOJE KRALJESTVO

Večina prebivalstva v Sloveniji živi v blokih, stolpnicah ali velikih hišah. Sredi betona so odrezani od narave, zato ni čudno, da mnogi sanjarijo o tem, da si bodo nekoč zgradili hišo sredi zelenja. Večina seveda tega razkošja ne bo nikoli dočakala. Mnogi pa to željo po vrnitvi k naravi kar uspešno uresničijo na najetih njivah na obronkih mest, kjer pridelajo zase zelenjavo, rože in celo sadje.

Vrtičkarstvo pa nikakor ni nekoristen konjiček! Malokdo ve, da se lahko že na 300 do 600 kvadratnih metrih zemlje pridelajo dovolj česna, čebule, paradižnika, solate, korenja, zelene, zelja, petersilja, kumar in celo krompirja za štiričlansko družino. Vrtičkarji, ki jih je

iz dneva v dan več in se združujejo v vrtičkarske skupnosti, sami obdelujejo košček zemlje in tudi vedo, da v njihovi zelenjavi ni pesticidov.

Čedalje več ljudi si bo želelo vrtiček v bližini doma tudi zato, ker je zelenjava tako zelo draga; naši osebni

so želeli imeti vrtiček. Vsak je na svojem koščku zemlje ob prevzemu dobil tudi lično utico! In te utice je možno po potrebi premestiti kam drugam, če se kasneje izkaže, da tisti del zemljišča potrebujejo za kaj drugega.

Pri nas pa? Domala prav vse prepuščamo samim vrtičkarjem. Tisti, ki se organizirajo v zadnjem času, tisti skrbijo tudi za lep videz vrtičkarske skupnosti. Tisti, ki pa že leta obdelujejo svoj

sanj. Tudi te lopice, velike 9 kvadratnih metrov, je možno premestiti drugam. Vrtičkarji so jih morali sami kupiti in zanje postaviti temelj.

Kaj, ko bi si šli vsi tisti, ki po občinah bdijo nad kmetijstvom v Titovo Velenje pogledat to naselje? Potem bi videli, da se da z malo truda in dobre volje osrečiti vrtičkov željne občane. Neobdelane zemlje imamo žal še dovolj. Tudi takšne, ki bo nekoč pozidana, a šele čez

Štipendije po novem ali po starem

Že več let razpisu za vpis v novo šolsko leto prav kmalu sledi tudi razpis štipendij, saj so le-te zelo pomembne pri odločanju mladih za nadaljnje izobraževanje. Res da so štipendije samo del poklicnega usmerjanja, a postajajo v zadnjih letih za marsikoga odločilne merilo.

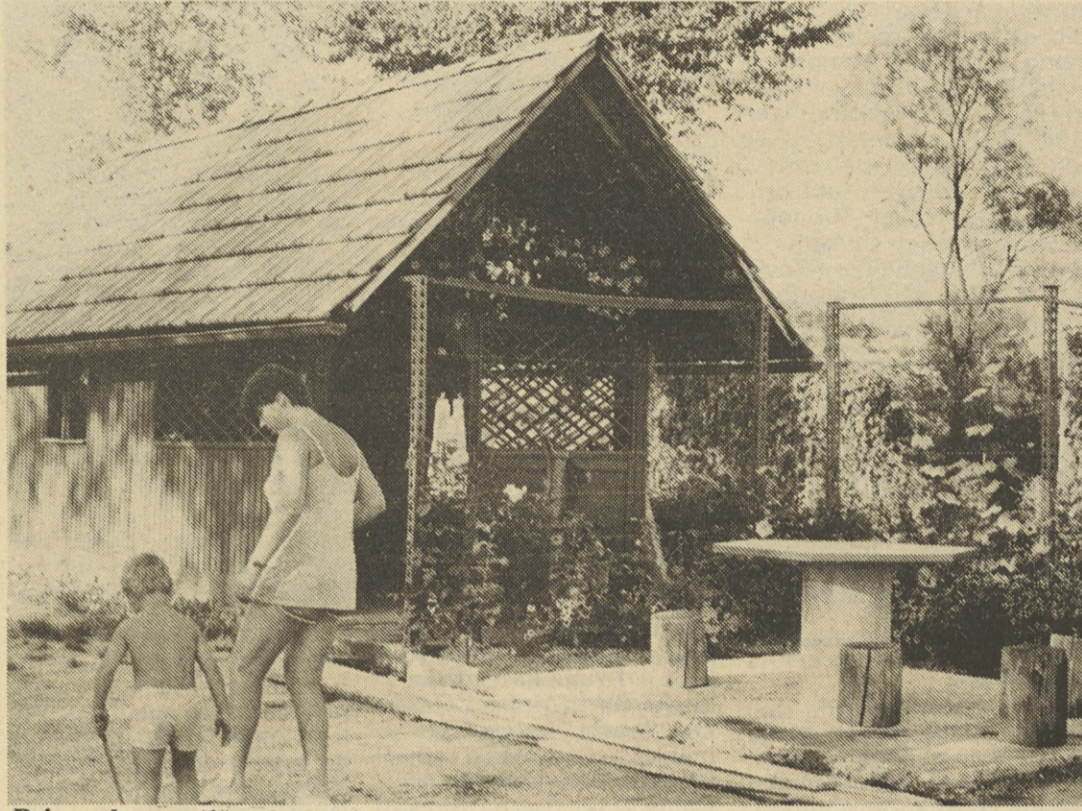
Letošnji razpis za vpis je bil že objavljen, razpisa štipendij pa še ni. Pa ne zato, ker delovne organizacije ne bi hotele podeljevati kadrovskih štipendij ali ker bi primanjkovalo sredstev za štipendije iz združenih sredstev. Vzrok je ta, da pravkar potekata razprava in sprejemanje novega samoupravnega sporazuma o štipendiranju v občinah. Če bi razpis že objavili, bi ga seveda morali uskladiti z veljavnim, to je starim samoupravnim sporazumom. Tega pa so v mnogih okoljih ocenili za neustreznega in zato tudi predlagali spremembe. Bistvene spremembe v predlogu novega sporazuma so v razširitvi kroga upravičencev, v večjem razlikovanju štipendij za tiste, ki študirajo v kraju bivanja ali zunaj, v štipendiranju diplomskega študija, v možnostih za štipendiranje izrazito nadarjenih ter smotnejši samoupravni organiziranosti podpisnikov samoupravnega sporazuma.

Predvideno je bilo, da bo novi sporazum podpisan do 15. marca letos, vendar poteka razprava v nekaterih občinah zelo počasi. Tako je bilo po podatkih Zveze skupnosti za zaposlovanje Slovenije 4. aprila manj kot dve tretjini predvidenih podpisnikov (kar je pogoj za veljavnost sporazuma) v občinah Celje, Laško, Slovenske Konjice, Koper, Ilirska Bistrica, Izola, Piran, Postojna, Sežana, Domžale, Kamnik, Ljutomer, Nova Gorica, Tolmin, Titovo Velenje, Mozirje in Slovenj Gradec. V marsikateri izmed teh občin je sicer odstotek že zelo blizu potrebni večini, vprašanje pa je, kaj bodo naredili v ljubljanskih občinah, na Ptuj in v Gornji Radgoni, kjer je komaj nekaj več kot 30 odstotkov podpisnikov.

Podatki kažejo, da ne gre za to, da bi delavci odklanjali novi sporazum, pač pa enostavno za to, da o njem še v večini primerov še niso razpravljali. Tudi akcijski načrt za nosilce posameznih nalog očitno povsod ni pomagal, saj so zatajili tisti, ki bi morali poskrbeti, da bi sporazum prišel na dnevne rede delavskih svetov ali zborov delavcev. To pa so predvsem skupnosti za zaposlovanje, sindikat in mladinska organizacija v teh občinah.

Republički Izvršni odbor skupščine podpisnikov samoupravnega sporazuma o štipendiranju je tako v zagati. Razpis za štipendije bi že moral biti objavljen, novi sporazum še ni veljaven, ne želi pa, da bi po starem nadaljevali še eno šolsko leto. Išče možnosti v skorajšnji objavi razpisa kadrovskih štipendij, medtem ko bi štipendije iz združenih sredstev počakale na razplet. V občinah, v katerih sta sporazum podpisali dve tretjini podpisnikov, le-ta velja in lahko podeljujejo štipendije po novem. Ali to pomeni, da bomo imeli štipendiste »po starem« in štipendiste »po novem«? Prav gotovo je, da takšen položaj onemogoča normalno delovanje sistema solidarnosti. Vse to pa kaže, da je zdaj omanjen ves sistem štipendiranja, ki smo ga dograjevali toliko let in na katerega smo bili tudi upravičeno ponosni.

Sonja Klemenčič

Primer lepe vrtičkarske utice

dohodki pa realno vse od leta 1979 padajo...

Toda nikar ne mislite, da so mestni vrtičkarji povsod zaželeni. Marsikje jih še vedno preganjajo, čeprav vsi že dalj časa govorimo, da je zemlja naša nafta, da naj bo tudi zato vsa obdelana in naj povsod rodi. Koga motijo vrtičkarji? Predvsem izvršne svete občin in krajevne skupnosti, ki jim očitajo grde in neenotne barake. To je sicer res, toda kaj naredijo občine, da bi na vrtičkarskih parcelah napravile red in enotno zunanjo podobo? Nič in še enkrat nič.

Marsikje po svetu (na primer v Romuniji, Belgiji ali v Zahodni Nemčiji) so na obronkih mest vse neobdelane njive razdelili po 100, 200, 300 ali več kvadratnih metrov vsem meščanom, ki

košček zemlje v bližini doma, imajo mnogokrat zares grde barake. Toda ne pozabite, da so lepe vrtnice drage. In če na tujem lahko vrtičkarjem ponudijo ob prevzemu tudi utice, skupne ali posamične, zakaj jih ne bi tudi pri nas lahko vsaj kupili.

Zares lepe utice imajo na primer v Pesjah, vasi med Šoštanjem in Titovim Velenjem. Tam, ob robu jezera, je namreč Rudarsko energetski kombinat - Rudnik lignita Titovo Velenje razdelil približno 150 parcel po 200 kvadratnih metrov med tiste svoje zaposlene, ki v prostem času radi kmetujejo. Njihov tozd Mizarstvo pa je vsem izdelal lesene utice. Tako je na vsakem koščku zemlje hišica. Od daleč je to naselje videti kot kakšno prelepo zeleno mestece iz

10, 20 let. Zakaj je ne bi izkoristili.

Vrtičkarstvo je lahko lepa dopolnitev našega kmetijstva. Torej naj bo v resnici, ne le na papirju, zaželen vsak, ki bo hotel obdelovati zemljo, pa čeprav samo 100 kvadratnih metrov.

In še nekaj. Sprašujemo Komunalno podjetje Ljubljana, ki skrbi ali pa ne skrbi, kakor se pač vzame, za naše javne parke in zelenice. **Zakaj jim ne pade na pamet, da bi namesto smrek, bukev, topolov itd., posadili češnje, jabolane, slive... Washington v ZDA je spomlad pravi čudovit češnjevr vrta. Kajti tudi v bogati Ameriki so v parke marsikje zasadili češnje, ki jih domačimi z veseljem pojedjo. Zakaj jim ne bi sledili tudi mi?**

Besedilo in slika: Neva Železnik

UGODNO POČITNIKOVANJE

Ne bodite nejeverni Tomaž. Ne recite: »Saj vem, da ni mogoče!«, ampak berite do konca.

Posebej za vas, naše zveste bralce, smo izbrali kar šest možnosti za prijetno počitnikovanje, za nabiranje novih moči. Ne na morju, kot ste morda pričakovali, ker smo mnenja, da morje ni vse, da tudi zdrav gorski zrak izredno krepí človeka, ga sprošča, pogled na planine pa osrečuje.

Počitnikovali boste v domovih delovne organizacije Slovenijaceste-Tehnika, in sicer od 10. maja do 31. avgusta - kolikor dni boste želeli in kadar boste želeli, če bo seveda takrat prostor. V počitniškem domu SCT Bled (kat. B), lahko dobite polni penzion (3890 din na osebo), v ostalih krajih, ki jih spodaj navajamo, pa so na razpolago stanovanjske enote oziroma koče, kuhate pa si sami. Pa pogledjmo:

Kranjska gora - Martinov dom

V bližini gostišča Jasna, ob reki Pišnici. Najemnina: - dvoposteljne sobe: 1720 din dnevno,
- triposteljne: 2580 din dnevno,
- štiriposteljne: 3440 din dnevno.

Na voljo so tri kuhinjske niše, kopalnica ter skupna dnevna soba.

Kranjska gora - Murka

LEsena kočica s šestnajstim skupnim ležišči, kuhinjsko nišo in skupnimi sanitarijami. Primerna za večjo skupino.
Najemnina cele hiše: 4300 din dnevno.

Počitniški dom na Uskovnici

Stoji na planoti nad Srednjo vasjo pri Bohinju. Je raj za gobarje in izhodišče na Triglav. Ima dve sobi s po petimi posteljami in dve s po tremi posteljami ter skupni dnevni prostor in kuhinjo. Idealno za dve družini.
Najemnina cele hiše: 4300 din dnevno.

Kranjska Rinka na Veliki planini

Lesena brunarica ima sedem ležišč v treh sobah, dnevno sobo, kuhinjo in WC. Opremljena je s pečmi na trda goriva in plinsko razsvetljavo.
Najemnina hiše: 3010 din dnevno.

Boštjanca - Velika planina

Lesena brunarica s tremi samostojnimi enotami. Vsaka ima štiri ležišča s kuhinjo.
Najemnina: 1720 din dnevno.

Počitniški dom Bled

Leži v neposredni bližini hotela Toplic, v prekrasem parku nad blejskim jezerom. To je vila z enim tripostelnim in dvema štiripostelnima apartmajema; šestimi dvopostelnimi, eno štiriposteljno in dvema enopostelnima sobama. Slovenska kuhinja. Polni penzion: 3890 din dnevno na osebo.

Kje se lahko prijavite?

Natančnejše informacije in prijave daje in sprejema prijave Emona Globtour, Gosposvetska 4, 61000 Ljubljana, tel.: 311-164. Denar za počitnikovanje pa lahko, seveda po predhodni rezervaciji, nakažete tudi po pošti na naš naslov.

**PRIJETNE POČITNICE
VAM ŽELIMO!**

št. 36

A

aktualna tema

Gojko Stanič:

KAKO NAPREJ

Pomisliki ob osnutkih dokumentov, ki obravnavajo pota presejanja krize

Cena 685.- din

Avtor celotni družbeni prostor presoja z vidika ciljev in kriterijev, ki so postavljeni in obče sprejeti. Brošura vstopa v politični prostor, ki ga obvladuje priprava na kongrese družbenopolitičnih organizacij, mrzlična iskanja nadaljnjih poti za uresničevanje programa stabilizacije in kritične razprave, kako naj bi se razvijala naša celotna skupnost v prihajajočem obdobju. S konkretnimi pobudami v smeri, kako spreminjati razmere, obnašanje in kako oblikovati določene vrednosti - moralne, razvojne in politične - kriterije, bo koristen in izzivalen pripomoček tistim, ki bodo v naslednjih mesecih razpravljali, kako oblikovati poti v prihodnost.

NAROČILNICA

Pri Delavski enotnosti, Ljubljana, Celovška 43, nepreklicno naročamo ... izvod(ov)

brošure Praznovanje 1. maja na Slovenskem in ... izvod(ov) brošure KAKO NAPREJ.

Naročeno pošljite na naslov:

Ulica, poštna št., kraj: .....

Ime in priimek podpisnika: ..... Naročeno, dne: .....

Žig

Podpis naročnika

V Trziču obogatili športno ponudbo

KAR 1150 ŠPORTNIKOV IZ 48 OSNOVNIH ORGANIZACIJ

Predstavniki Peka s pokali za najvišja mesta

Zamisel komisije za šport in rekreacijo pri Ob SS Trzič, da bo poskrbela za celoletno športno dejavnost, je naletela v občini na velik odziv. Delavskih športnih iger 1985/86 se je udeležilo 1150 ljudi (270 žensk) iz 48 osnovnih organizacij in tudi društvo upokojencev. Na nobenem športnem srečanju ni bilo le predstavnikov Zavoda za kulturo in izobraževanje, Gradbinca, Postaje mej-

ne milice Ljubelj in Osnovne šole Kokrškega odreda iz Križev.

»Letos smo športne igre popestrili z novimi športnimi zvrstmi, prav kmalu pa bomo srečanja obogatili še z drugimi športi.« pravi Janez Brzin, predsednik komisije za rekreacijo. Tako razmišljamo o nočnem teku po ulicah Trziča, prvenstvu v plavanju in tekmovanju v tenisu. Želimo namreč še po-

Slovenski gozdarji, lesarji in lovci na Kopah

BLEJCI PRED ALPLESOM IN LESNO

Vsakoletno smučarsko tekmovanje gozdarjev, lesarjev in lovcev – letos že triindvajseto – je bilo na Kopah pri Slovenj Gradcu. Pripravili so ga delavci Lesne, pokrovitelja srečanja pa sta bila skupščina občine Slovenj Gradec in republiški odbor sindikata delavcev gozdarstva in lesarstva Slovenije. V obeh panogah, to je v veleslalomu in v smučarskih tekih, je tekmovalo kar 620 tekmovalcev iz več kot 40 organizacij združenega dela. Največ uspeha so poželi predstavniki gorenjskih in koroških delovnih organizacij.

Rezultati:

Veleslalom moški do 25 let: 1. Miro Štular (Jelovica). **Od 26 do 35 let:** 1. Drago Lorber (Lesna, Slovenj Gradec). **Od 36 do 45 let:** 1. Miha Zupan (Elan, Begunje). **Nad 45 let:** 1. Jurij Veršec (Gorenje TGO).

Veleslalom ženske do 25 let: 1. Bojana Dornik-Kavčič (Slovenijales, Trgovina). **Od 26 do 35 let:** 1. Meta Škrt (Alples, Železniki). **Od 36 do 45 let:** 1. Marija Praprotnik (GG Bled). **Nad 45 let:** 1. Francka Sturm (Alples, Železniki).

Teki moški, prva kategorija: 1. Mirko Teras (LIP, Bled), **druga kategorija:** 1. Dušan Orehek (Stol Kamnik). **Tretja kategorija:** 1. Pavel Kobilica (GG Bled). **Četrta kategorija:** 1. Boris Ahac (GG Bled).

Teki ženske, prva kategorija: 1. Metka Jošt (GG Kranj). **Druga kategorija:** 1. Metka Škrt (Alples Železniki). **Tretja kategorija:** 1. Ivanka Cerkovnik (LIP Bled). **Četrta kategorija:** 1. Anica Dokl (Lesna Slovenj Gradec).

Ekipno:

Veleslalom moški: 1. Lesna, Slovenj Gradec. **Ženske:** 1. Alples, Železniki. **Teki moški:** 1. Alples, Železniki. **Ženske:** 1. LIP, Bled. **Skupni zmagovalci:** 1. LIP, Bled, 2. Alples, Železniki, 3. Lesna, Slovenj Gradec, 4. Elan, Begunje, 5. Slovenijales, DO Trgovina, 6. GG Bled.

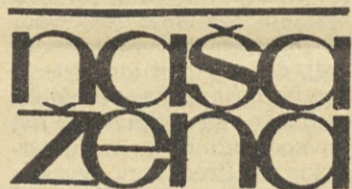
Karel Lipič

Janez Brzin: Z novimi tekmovalnimi panogami bomo obogatili delavske športne igre in navdušili zanje še več delavcev...

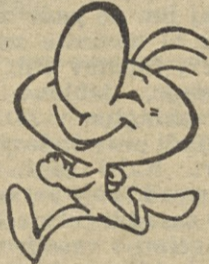
večati zanimanje za aktivno športno razvedrilo in pritegniti v vrste športnikov čimveč ljudi.»

Pokal za najuspešnejšo osnovno organizacijo je v sezoni 1985/86 osvojila OOS Peko Obutev II (3215 točk), slede: 2. Peko Orodjarna (3435), 3. Peko DSSS (2664), 4. BPT DSSS (1398), 5. Rog Cevarna (1356), 6. Tiko (1250), 7. SGP (1207), 8. Peko Obutev I (1086) itd.

J. Kikel

Preizkušnja dolga 35 kilometrov

Letošnji Pohod po poteh partizanske Ljubljane bo že trideseti. Začeli ga bodo kot po navadi najmlajši, učenci od prvega do četrtega razreda, in to v četrtek, 25. aprila. Tekmovalni dan bo v petek, 9. maja, ko se bodo zvrstili: partizanska marša, štafeta zmage, štafete bratstva in enotnosti in tek prijateljstva, manifestativni pohod pa bodo imeli cicibani iz vzgojnovarstvenih organizacij. V soboto, 10. maja, bo Pohod po poteh spominov in tovarštva, za katerega bo letos kar sedem prog različnih dolžin, nato pa bo v nedeljo, 11. maja, še novost tridesete prireditve: za najbolj zagnane so namreč organizatorji pripravili pohod po vsej trasi okrog Ljubljane, ki je dolga 35 kilometrov.

Prijave za vse discipline bodo sprejemali na štartnih mestih vseh disciplin, le za štafete zmage in štafete bratstva in enotnosti je rok za prijavo 15. april.

Pohod na 35 kilometrov ne bo tekmovalne narave, toda spominsko pot okrog mesta bo vendarle potrebno prehoditi v desetih urah. Kdor se bo odločil za novo disciplino, si bo lahko sam izbral štart, ki bo zanj obenem tudi cilj. Med potjo se bo ustavil na sedmih kontrolnih postajah, kjer bodo organizatorji žigosali kontrolni karton. Zadnji, to je osmi žig, bo prejel udeležene na cilju, to je tam, kjer je štartal.

Razumljivo je, da se je potrebno za pohod na 35 kilometrov pripraviti. Brez treninga ne bo šlo in s hojo ne bo pravega veselja. Kdor bo v teh tednih pred pohodom redno vadil pa bo imel za prvomajske praznike gotovo dovolj moči, da bo kos spominski poti okoli Ljubljane. Brez posebnega truda jo bo prehodil v petih ali šestih urah, vmes pa si bo lahko privoščil tudi nekaj minut oddiha.

Še to: če se bomo odločili za pohod, ne pozabimo na ustrezno obutev in tudi dobre nogavice. Najboljše so bombažne. Glavo pa si pokrijemo s čepico, da nam jo močno spomladansko sonce ne bo preveč zagodlo. U!

Idrija

ZBOR SMUČARJEV NA ČRNEM VRHU

Komisija za šport in rekreacijo pri občinskem sindikalnem svetu Idrija je na Črnem vrhu nad Cerknom, pripravila skupno s smučarskim klubom Rudar in delavci smučarskega centra Cerkno občinsko sindikalno prvenstvo v veleslalomu. Prvenstva se je v treh ženskih in petih moških starostnih kategorijah udeležilo 220 tekmovalcev iz 26 delovnih organizacij iz idrijske občine. Najstarejši udeleženec tekmovalca je bil 71-letni Vladimir Miklavič, član društva upokojencev Idrija. V skupini večjih delovnih organizacij so imeli največ uspeha smučarji in smučarke Iskre Spodnja Idrija, ki so imeli na štartu kar 36 tekmovalcev. Med manjšimi kolektivi pa so bili najboljši smučarji Gozdarstva Idrija.

Tri najboljše tekmovalce v vsaki kategoriji je prireditelj nagradil z diplomami in medaljami.

Rezultati:

Ženske skupina A: 1. Barbara Tratnik (Iskra) 37,70, 2. Ivanka Vončina (Mercator) 38,77, 3. Andrejka Ferjančič (NZD) 39,75. **Skupina B:** 1. Marta Jordan (NZD) 38,66, 2. Anka Kavčič (Mercator) 42,68, 3. Majda Jereb (Čipka) 42,69.

Skupina C: 1. Marija Rupnik (Avtoprevoz) 41,66, 2.

Oliva Mrak (DPO) 42,85, 3. Dragica Basile (PBI) 44,30.

Moški skupina A: 1. Iztok Konjar (Atelje) 41,05, 2. Zoran Rovtar (Kolektor) 41,58, 3. Miloš Nagode (Iskra) 41,87.

Skupina B: 1. Drago Kavčič (OŠ Črni vrh nad Idrijo) 41,05, 2. Stanko Grošel (Gozdarstvo) 43,13, 3. Maks Kuštrin (Gostol) 43,35.

Skupina C: 1. Boris Troha (SIS) 42,09, 2. Sandi Carl (Zidgrad) 42,13, 3. Milan Grošel (Gozdarstvo) 43,21.

Skupina D: 1. Ivan Ferjančič (IMP – TIO) 36,40, 2. Boris Leskovec (Šolski center) 36,90, 3. Marija Čar (Društvo upokojencev) 39,62.

Skupina E: 1. Viktor Uršič (Društvo upokojencev Idrija) 43,23, 2. Vladimir Miklavič (DU Idrija) 56,00.

Ekvipni vrstni red – skupina A večji ozdi: 1. Iskra Spodnja Idrija 19, 2. ETA Cerkno 15, 3. Kolektor Idrija 12, 4. Slovenijales Sp. Idrija 10, 5. RZS Idrija 9, 6. Zidgrad Idrija 8, 7. IMP – TIO Idrija 7, 8. Mercator Rudar Idrija 6 in 9. Avtoprevoz Idrija 5.

Skupina B – manjše OZD: 1. Gozdarstvo Idrija 27, 2. Psihiatrična bolnišnica Idrija 23, 3. Gostol Idrija 20, 4. OŠ Črni vrh 18, 5. NZD Idrija 18, 6. Društvo upokojencev Idrija 16, 7. SIS Idrija, itd.

Silvo Kovač

Pomemben kažipot ob dnevu zdravja

Od 7. aprila leta 1948, ustanovne listine svetovne zdravstvene organizacije, ki je ena izmed specializiranih ustanov Organizacije združenih narodov, imamo svetovni dan zdravja. Geslo letošnjega dneva zdravja je Kdor zdravo živi, pridobi!, saj najrazličnejše raziskave vse bolj potrjujejo, da je zdravje v veliki meri v rokah slehernega posameznika in odvisno od njegovih življenjskih navad in volje po ohranjanju telesnih in duševnih zmogljivosti.

Razumljivo, da samo zdravo življenje še ni vse. Pomeni pa vsekakor zelo veliko, zato se je svetovna zdravstvena organizacija tudi odločila opozoriti na to vprašanje, ki sicer ni nova, ga pa podcenjujemo in mu tudi v razvitem svetu namenjamo premalo pozornosti. Človek si namreč mora prizadevati, da bi ostal čil in zdrav. Ne samo zaradi sebe in svojih najbližjih, temveč tudi zaradi družbe, ki ji pripada. Pri tem ne gre le za pravičen odnos do telesnega utrjevanja in za mero v uživanju hrane. Potreben je tudi boj proti vsemu, kar zdravju škodi.

Seveda zdravstveni delavci sami, brez sodelovanja posameznikov, družin in širše družbene skupnosti, ne morejo rešiti zdravstvenih problemov družbe. Zato sta le skupna skrb in odgovornost za zdravje porok, da bi vsi ljudje živeli družbeno in ekonomsko produktivno življenje.

Ko je svetovna zdravstvena organizacija ugotovila velike razlike v zdravju, je sprejela posebno resolucijo, s katero določa, da imajo ljudje pravico in dolžnost sodelovati pri načrtovanju in uveljavljanju svojega zdravstvenega varstva. Pa tudi v naši ustavi je določilo, da mora vsakdo skrbeti za svoje zdravje. Današnja zasnova zdravstvenega varstva namreč ni omejena le na zdravljenje bolezni, pač pa je vse bolj usmerjena tudi v ohranjanje in krepitev zdravja.

Raziskovalci so ugotovili, da je način življenja kriv za številne zdravstvene probleme. Zato moramo danes skrbeti ne le za osebno higieno in čistočo okolja. Poskrbeti moramo tudi za zdravo življenje, za redno in sistematično rekreacijo in razvijanje harmonične osebnosti. Nekoliko obrabljjen pregovor Zdrav duh v zdravem telesu je še kako pomemben kažipot v našem življenju. Trdno zdravje, pridobljeno z redno telesno aktivnostjo, učinkovito pomaga pri ohranjanju zdravja, ter preganjanju najrazličnejših bolezni in obrambi pred njimi. Izrednega pomena je telesna kondicija tudi pri okrevanju. Zato je redna vadba potrebna v vseh obdobjih življenja, ne le v mladih, temveč tudi v zrelih letih in na jesen življenja. Krepek in zdrav človek namreč ni le kos velikim delovnim in drugim naporom, ampak tudi zelo zahrbtnim boleznim.

Zato tudi letošnji dan zdravja ne bi smel kar tako mimo nas in naših vsakdanjih težav in težav. Saj smo konec koncev vse bolj prepričani v to, da kdor zdravo živi, pridobi!

A. U.

Delavska enotnost

zbirka
Knjižnica Sindikati št. 80

F. Rozman, M. Stiplovšek, J. Kos:

PRAZNOVANJE 1. MAJA NA SLOVENSKEM

Kmalu bo minilo sto let, odkar 1. maj za delavce na vsem svetu ni enak drugim dnevom v letu. Prvi maj je postal dan, ki simbolizira večdesetletno bojevanje delavskega razreda za svoje pravice, dan, ki simbolizira mednarodno solidarnost proletariata vsega sveta. Tudi na Slovenskem smo se že prvo leto praznovanja, torej 1890 vključili v delavsko manifestacijo. Kako je to potekalo, je prikazano v brošuri, ki prva zajema zgodovino prvega maja na Slovenskem.

Cena 1.320 din

NOVO IZ ZALOŽBE

**Zgodovina
Zveze
komunistov
Jugoslavije**

Bosiljka Janjatović, Miroslav Stiplovšek
**REVOLUCIONARNI
SINDIKATI JUGOSLAVIJE
1919 - 1920**

Združitev razrednih sindikatov na revolucionarni podlagi (2)

Ob izidu Zgodovine Zveze komunistov Jugoslavije

Letos sta Komunist in Državna založba Slovenija izdala Zgodovino Zveze komunistov v slovenščini. Obsega 418 strani in je razdeljena na štiri poglavja.

Objavljamo prispevek dr. Bosiljke Janjatović in dr. Miroslava Stiplovška o delovanju revolucionarnih sindikatov do Obznane. V Zgodovini ZKJ je prikazana tudi vloga strokovnih organizacij - sindikatov v posameznih obdobjih razvoja jugoslovanskega revolucionarnega gibanja pa tudi nekatere posebnosti sindikalnega delovanja v Sloveniji in drugih pokrajinah Jugoslavije.

O vseh teh vprašanjih so razpravljali pred združitvenim kongresom, vendar niso prišli do dokončnih sklepov ne takrat ne na samem kongresu ne veliko let pozneje. Saj še v sindikatih, ki so bili za združitev na revolucionarni podlagi, ob močnem vplivu leve, niso bili vsi za navedene revolucionarne rešitve programa in organizacije enotnih razrednih sindikatov. Skoraj istih 430 delegatov, ki so ustvarili SDSJ (k), je na združitvenem kongresu ustanovilo Centralni delavski sindikalni svet Jugoslavije (CDSSJ) - Centralno radniško sindikalno vijeće Jugoslavije kot centralo jugoslovanskih revolucionarnih sindikatov; 20. in 23. aprila 1919 so sprejeli temeljne zamisli o nepopustljivem razrednem boju in tesni povezavi CDSSJ s SDSJ (k). Te postavke so se pokazale v pravilih CDSSJ in resoluciji o enotnosti partijskega in sindikalnega gi-

banja. Zaradi težavnosti sindikalnega dela oziroma silovitega odpora režima in delodajalcev se je nato marsikdo začel spreminjati v reformista tako v besedah kakor v dejanjih.

CDSSJ je torej postal osrednji organ združenega razrednega sindikalnega gibanja, ki so se mu pridružile skoraj vse sindikalne organizacije v Jugoslaviji, razen Stokovne komisije iz Slovenije, njeno desničarsko vodstvo je tudi preprečilo odhod slovenskih predstavnikov na kongres, sindikatov iz Vojvodine, ki niso imeli pokrajinske centrale in so do zloma sovjetske Madžarske ostali povezani s sindikalno centralo v Budimpešti, Splošne delavske zveze iz Hrvatske in Slavonije ter nekaj manjših poklicnih organizacij. Zunaj združenega delavskega gibanja so ostali tudi delavci iz Istre, Slovenskega primorja in Koroške; ker so ti kraji prišli

Ustanovni kongres Socialistične delavske stranke Jugoslavije (komunistov) v Beogradu od 20. do 23. 4. 1919. - Delegati kongresa pred Delavskim domom na Slaviji.

pod Italijo oziroma Avstrijo, so ti dolgo ostali zunaj tokov komunističnega gibanja v Jugoslaviji, delavskemu gibanju pa so se pridružili v okviru držav, v katere so prišli z imperialističnim urejanjem meja po prvi svetovni vojni.

Po združitvenem kongresu naj bi se združile vse pokrajinske strokovne zveze v državne centrale za posamezne industrijske panoge, pri čemer naj bi bil CDSSJ osrednje vodstvo enotnih sindikatov. To združitev naj bi opravili v treh mesecih.

Hkrati je imel CDSSJ nalogo, naj strne tudi tiste pokrajinske sindikalne organizacije, ki dotlej še niso sklenile pristopiti k enotnemu sindikalnemu gibanju v vsej državi.

Združeno sindikalno gibanje pod vodstvom CDSSJ je kljub nasprotjem v njem samem - tako je bilo tudi v SDSJ (k) - postalo v času svojega delovanja do prepovedi konec leta 1920 velikanska sila, glavni pobudnik številnih akcij delavskega razreda od mezdnih in stavkovnih gibanj, prosvetne in

športne dejavnosti do manifestacij in demonstracij družbene in politične narave. V času največjega vzpona, spomladi 1920, je obsegalo nad 200.000 članov v vsej državi. Tega ni v Jugoslaviji med vojnama dosegla nobena sindikalna organizacija, naj je bila usmerjena komunistično ali socialistično, naj je bila v okviru režima ali opozicijskih meščanskih sil. CDSSJ je zbral še večje število delavcev med celo vrsto svojih ekonom-

nih delavcev in uslužbencev Jugoslavije, v katero so se vključili tudi slovenski razredno zavedni železničarji, ta strokovna centrala pa je štelala nad 30.000 članov. V začetku 1920 so se CDSSJ pridružili tudi sindikati Vojvodine, marca istega leta pa Stokovna komisija iz Slovenije. V vseh delih Jugoslavije so se v okviru posameznih strokovnih zvez okrepile sindikalne podružnice (v začetku leta 1920 je bilo okrog 8.000 članov v Makedoniji, okrog 73.000 v Hrvatski, od teh 8.000 v Dalmaciji, okrog 30.000 v Sloveniji, približno toliko tudi v Vojvodini, okrog 25.000 v Bosni in Hercegovini itn.). Kljub temu se ni do konca uresničilo načelo enotnih industrijskih zvez, ki bi bile zbrane in združene v CDSSJ kot v osrednji instanci gibanja. Na sindikalni konferenci konec junija 1920 v Beogradu so zato sprejeli posebno resolucijo o združevanju strokovnih zvez, ki naj bi jo pospešeno izvedli do srede jeseni 1920.

Veliko je bilo vzrokov, da se ni posrečila trdna organizacijska povezava: ovirala so jo notranja nasprotja v CDSSJ, odpor desničarjev, zlasti iz Hrvatske in Slovenije, ter režim, ker je onemogočal svobodno dejavnost CDSSJ. Srednici, tako imenovane centuramaši, so tako v SDSJ(k) kakor v CDSSJ vedno bolj opuščali stališča, sprejeta na združitvenem kongresu. Bali so se namreč revolucionarnih akcij, ki so zajele vso državo. V besedah in dejanju so zavračali tesno povezavo političnega in sindikalnega boja in dela, sindikate pa so hoteli spremeniti in so jih deloma res tudi spremenili v svoja oporišča v boju s SDSJ(k) oziroma od junija 1920 preimenovano v Komunistično partijo Jugoslavije.

Nadaljevanje prihodnjic

NAGRADNA KRIŽANKA

12

Rešitve pošljite do 17. aprila 1986 na naslov: DELAVSKA ENOTNOST Ljubljana, Celovška cesta 43, s pripisom na ovojnici: NAGRADNA KRIŽANKA ŠT. 12. Nagrade so 1.200, 1.100 in 1.000 dinarjev.

Rešitev nagradne križanke št. 11

OTOPELOST, DEPO, POTOVALNI NAČRT, ONOMASTIKON, IS, RENI, SAD, LIŠP, TS, SPORED, LARA, UVALA, NIKOLAJ, NERED, JAR, VD, ITAKA, ELEGAN, ZIB, NAV, EGIDIJ, ENCIJAN, KAPICA, MAILER, TRS, AK

Izrebrani reševalci nagradne križanke št. 11

1. nagrada 1.200 din: Dragica Rituper, Klinični laboratorij, Grajska ulica, 69000 Murska Sobota;
2. nagrada 1.100 din: Dragica Barut, Bratov Babnik 20, 61000 Ljubljana;
3. nagrada 1.000 din: Franc Janc, PTT Trbovlje, pp 59, 61420 Trbovlje

Nagrade bomo poslali po pošti.

Delavska enotnost

• Delavska enotnost, glasilo Zveze sindikatov Slovenije.

List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. Predsednik Josip Broz Tito je Delavsko enotnost 15. novembra leta 1967, ob njeni 25-letnici, odkloval z redom zaslug za narod z zlato zvezdo • Izdaja ČGP Delo - tozdelavska enotnost, 61000 Ljubljana, Celovška cesta 43, poštni predal 313-VI, telex 31 787 • Glavni urednik in direktor tozda: Dušan Gačnik • Odgovorni urednik: Franček Kavčič • Člani uredništva: Marjan Horvat (pomočnik odgovornega urednika, politični sistem), Emil Lah (znanja politika), Boris Rugeš (gospodarjenje), Andrej Ulaga (šport, odih in rekreacija), Igor Žitnik (izobraževanje, kultura), Novinarji - reporterji: Andrej Agnič, Ciril Brajer, Ivo Kuljaj, Marija Frančškin, Janez Sever, Meri Jurca (tajnica), Sonja Seljak (redaktorica-lektorica), Franci Mulec (oblikovalec) • Pomočnik direktorja tozda: Milan Živkovič. • Telefon: glavni urednik in direktor tozda 322-778, odgovorni urednik 313-942, pomočnik direktorja tozda 322-778, tajništvo uredništva 313-942 • Naročniška centrala 318-855 • Uredništvo Naš delavec, skupna revija slovenskih časnikov in revij Ljubljana, Celovška c. 43, 311-956 • Uredništvo Naša žena, Ljubljana, Celovška c. 43, 318-855 in 321-651 • Center za razvijanje obveščanja v združenem delu in servis za tisk glasil organizacij združenega dela, Ljubljana, Celovška c. 43, 323-951 • Ekonomsko komercialni sektor, Ljubljana, Celovška c. 43, 320-403 • Računovodstvo, Ljubljana, Hrvatski trg 3, 312-125 in 310-923 • Ziro račun 50100-603-41502 • Knjižarna galerija Ljubljana, Tavčarjeva 5, 317-870 in 312-891 • Posamezna številka Delavske enotnosti 45 din, letna naročnina 2.340 din • Rokopisov in nenaročenih fotografij ne vračamo • Poština plačana v gotovini • Tisk ČGP Delo, tozdelavski časopisov in revij, Ljubljana, Titova 35 • Izdajateljski svet Delavske enotnosti: Drago Seliger (predsednik), Ciril Brajer, Magda Erbežnik-Bučar, Dušan Gačnik, Alfred Golavšek, Jože Hozjan, Franček Kavčič, Vlado Krivokapič, Ivo Miglič, Leopold Perc, Jože Peterkoč, Brane Praznik, Pavel Stupnikar, Andrej Ulaga in Igor Žitnik.

DE	SLOV. TRŽAŠKI SLIKAR (GVIDON)	FIZIOLOG. KE. PREKLE	SESTAVIL: R. NOC	RDEČE-GLAVEC	EDWARD TELLER	OSJE GNEZDO	SKUPEK STVARIL PREDMETOV	TONA	ZBIRALKA NAROCIL	PREBIVALEC ANTIČNE TRAKIJE
BRANE PRESTOR			SPREMENLJIV EL. UPOR							
SIBIRSKO VELEMSTO OB ANGARI			STATUETA					KRANJ		
IZNAJDI-TELJ TELEFONA					REKA V SLAVONIJI			UVELOST		
ST. ŠPANSKI NOVEC					MESTO NA PAŠMANU					
							BREME			
						SL. SLIKAR IN ARHITEKT (BORIS)			MESTECE PRI ZADRU	
PREBIVALEC SO-MALJE					OSKAR KOVACIČ				ŠPANSKO ZEN. IME	
MEHKO-NEBNI JEŽICEK				REKA IN MESTO V SUMADIJI	ZELENIČA V PUŠCAVI	ZBOR DEVETIH PEVCEV				NERED, ZMEDA
						ZITNA BOLEZEN				
ŠTEVILO BREZ LASTNE VREDNOSTI	LARS ONSAGER	SEVERNI JELEN	RIM. BOGINJA JEZE		MADŽ. SAH. VELEMOJSTER (ISTVAN)					
PREBIVALEC DRŽAVE NA APE-NINSKEM POLOTOKU					MESTO NA PORTUGALSLEM					
					MAKARSKA					
NASILJE. STRAHO-VLADA							FINSKO MŌS. IME. SKAKALEC RAUTIONAHO			
IVAN KRILOV	DE	JUNAKINJA -VISOSKE KRONIKE					POSTAVA, ŽIVOT			

Z Jernejem Repovšem o akciji Slovenija! Moja dežela.

TURIZEM SMO LJUDJE

Slovenija

Čeprav je znana propagandna akcija, ki nas opozarja, da smo turistična dežela in da je v turizmu naša prihodnost, plod hotenj Centra za turistično in ekonomsko propagando pri GZS ter timskega dela izvedencev Studia marketing Delo, je njen duhovni oče, kot temu pravimo, Jernej Repovš, direktor omenjenega studia. Akcija je vzbudila nemalo pozornosti, žanje pohvale in najvišja priznanja – tudi na vsakoletnem jugoslovanskem festivalu tržnih komunikacij v Portorožu, medtem ko so jo posamezniki pozdravili z neokusno obarvanimi očitki.

No, ne glede na vse, teče akcija s polno paro. Letos že drugo leto. Je vse bolj zanimiva in zdi se, da so v tem primeru njeni avtorji zares zadeli žebljico na glavico. Zato smo tudi zaprosili Jerneja Repovša, da nam o njej in njenem nadaljevanju zaupa nekaj svojih razmišljanj.

Nevsiljiv prijem

»Pred začetkom akcije, usmerjene na domačo javnost, je bilo zbranih v okviru širše omnibusne raziskave med drugim tudi nekaj stališč domače javnosti do turizma, da bi lahko s prihodnjimi raziskavami spremljali njeno uspešnost. Raziskava kaže, da imamo prebivalci Slovenije že zdaj visoko mnenje o možnostih, ki jih ima Slovenija v turizmu. Tudi pripravljene smo kar dosti storiti za turizem, radi bi le, da bi nam kdo povedal, kaj naj naredimo. Kar 70 odstotkov prebivalcev meni, da bi morale biti po televiziji posebne oddaje, ki naj bi jih poučile, kaj storiti za razvoj turizma. Presenetljivo je tudi, da bi se kar precej prebivalcev Slovenije ukvarjalo s turizmom, če bi v tem videli prihodnost. To pripravljenost pa kaže vsekakor izrabi in jo usmeriti k napredku,« razmišlja Jernej Repovš.

– Verjetno ni naključje, da v nekaterih državah z razvitim turizmom namenljajo zelo veliko denarja za vpletanje lastne javnosti v oblikovanje turističnih izdelkov?

»Seveda, saj ima zasnova vpletenosti svojo strokovno podlago v tržni literaturi in socialni psihologiji že več kot trideset let. V zadnjem času s pridom uporabljajo modele vpletenosti pri načrtovanju družbenih komunikacijskih akcij in v političnem oglaševanju. Akcija Studia marketing Delo je torej sestavni del načrta, po katerem naj bi se v petih letih usposobili za trženje s tu-

rističnimi izdelki in zajema: 1. vpletanje domače javnosti v enovit turistični izdelek Slovenije, 2. raziskovanje, načrtovanje in oblikovanje turističnih izdelkov od makro do mikro ravni, 3. spoznavanje turističnih porabnikov, turistov, ki jim turistični izdelki lahko zadovoljijo njihova pričakovanja in potrebe, ter 4. trženje.«

– Akcija naj bi seveda predramila in navdušila čimveč ljudi?

»Naš glavni komunikacijski cilj je bil pri 60 odstotkih slovenske javnosti doseči dojemanje Slovenije kot enovite turistične dežele in pomena, ki ga ima turizem za slovensko gospodarstvo in prihodnost. Predvideli smo, naj bi akcija stekla prek radia, televizije, revij in časopisov, plakatnih mest, osebne pošte in osebnih stikov. Najtežja naloga je bila takoj na začetku zbuditi pozornost. Tako smo se spom-

nili na tako imenovane mobilizacijske razglase, s katerimi so že v davni in mnogih državah in ne da bi poznali teorijo vpletenosti, dosegli sodelovanje širše javnosti v akcijah. Za takšne razglase je značilno, da imajo svojo ciljno skupino, ki ji je razglas namenjen. Denimo: pionirji, mladinci, Slovenci in Slovenke, vojaki in oficirji, delavci, kmetje, itd...«

– Naj bo tako ali malo drugače, z akcijo ste v izredno kratkem času vzbudili pozornost najširše javnosti. Kako ste načrtovali nadaljevanje?

»Predvsem s serijo komunikacijskih sporočil, zasnovanih na načelih negativnega in pozitivnega prijema. Negativni je na primer: onesnažujemo okolje, uničujemo smerokaze, pred turisti zapiramo gostišča in podobno. Med sporočila, zasnovana na načelih pozitivnega prijema, štejemo serijo barvnih oglasov v revijah, kjer smo lepe posnetke slovenske krajine pospremili s čustveno nabitim naslovnim besedilom: »Slovenija! Njenih zakladov nismo dobili od dedov v dar, v varstvo so nam jih zaupali vnuki.« Tudi pri zasnovi sporočil z negativnim prijemom smo pazili, da nismo ukazovali ali zah-

tevali. Odločitev smo vedno prepustili gledalcu, bralcu, poslušalcu. K pozitivnemu sklepanju naj bi spodbujalo emotivno močno povezano geslo: Slovenija! Moja dežela. Geslo je dovolj zgovorno, da ga ni potrebno utemeljevati.«

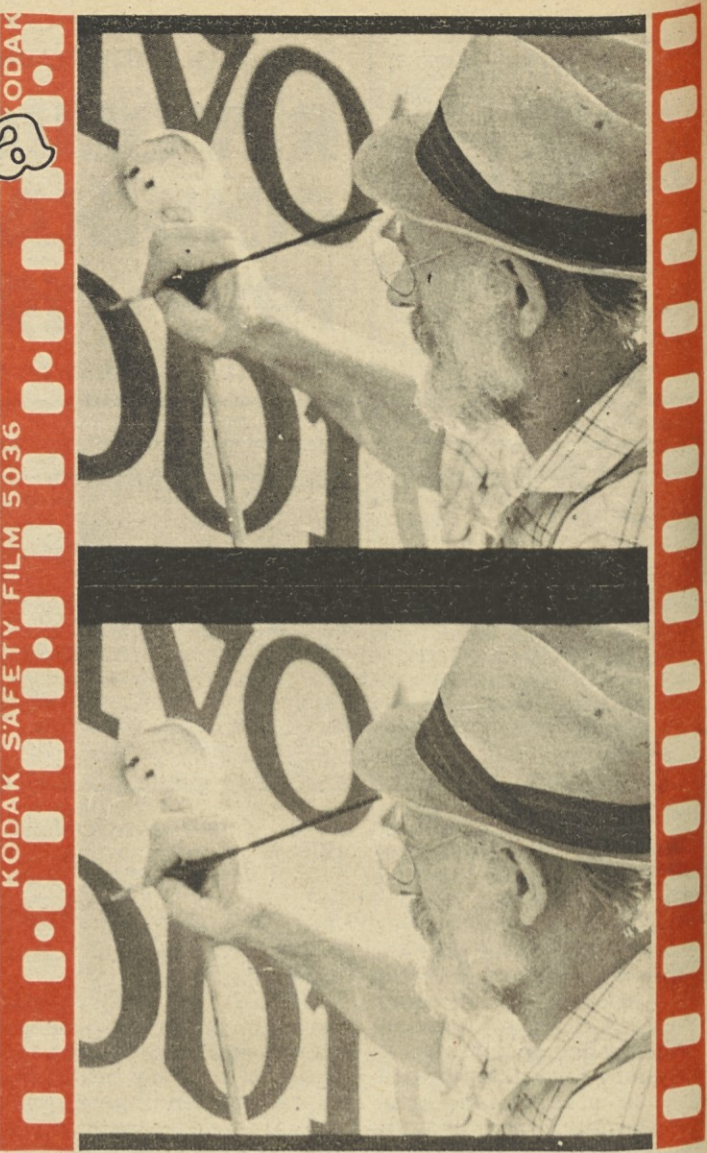
Medsebojni stiki ustvarjajo ozračje

– Trkate torej na miselnost zares širokega kroga ljudi v naši republiki. Med drugim pošiljate tudi pisma...

»Na naslov carinikov, miličnikov, nekaterih delavcev v bankah, na pošti, bencinskih črpalkah, prodajalkam in prodajalcem, skratka ljudem, ki so v najbolj neposrednem stiku s turisti, smo poslali 54.000 osebnih pism z bedži »Slovenija! Moja dežela.« V pismu, ki ga je podpisal direktor Centra za turistično propagando Slovenije pri GZS, smo naslovnike opozorili na pomembnost njihovega dela za uspeh v turizmu.«

– Akcija se letos nadaljuje, kako?

»Izhodišča so enaka kot v preteklem letu. Enaka ostajajo poslanstva, generalna strategija, komunikacijski

cilji in kreativna strategija. V letošnji akciji, ki jo namenimo vpletanju slovenske javnosti v enotivo turistično storitev Slovenije, še bolj dosledno kot v prvi ostajamo zvesti prepričanju, da je sleherni prebivalec Slovenije tudi turistični delavec. Brez ljudi in njihovih pozitivnih stališč ne moremo spreminjati in razvijati turističnih storitev. Ne moremo postajati turistična dežela, ker je človek in njegov psihosocialni odnos najbi-stvenejši del turistične storitve, sestavni del njene tehnološke in psihološke vrednosti. Lansko leto smo v komunikacijski akciji s podpisanim geslom »Slovenija! Moja dežela« do dobršne mere opredmetili prepričanje, da moraš biti nekje udomačen, da moraš nečemu pripadati, saj imaš lahko šele tako do tega pozitiven odnos in si pripravljen nekaj za to storiti. Letošnjo akcijo gradimo na prepričanju, da odnosi med ljudmi ustvarjajo ozračje, v katerem se človek lahko počuti dobro ali

pa neprijetno. In to ozračje je motiv ali pa zaviralec porabe. Filozofijo letošnje akcije bi še najbolj natančno izrazili s stavkom: naši gostje se bodo počutili dobrodošli, če si bomo dobrodošli sami.«

– Lani je bilo na akcijo nekaj pripomb.

»Ja, nekaterim odmikanje od voluntarizma v strokovnosti, ki daje tudi drugačno vsebino dejavnostim slovenskega turizma, ni všeč. Eden od vzrokov je v ljudeh, ki le stežka stopijo iz izkustvenih okvirov in jim vsaka drugačnost odvzema občutek varnosti in ogroža vztrajanje pri starem načinu dela. Oglasili so se tudi konformisti, ki z lupami in milimetri iščejo razlago v tem, češ da slovenski turistični izdelek oblikuje svojo identiteto po sledeh nacionalizma in šovinizma. Tem verjetno tudi nekaj osnovne izobrazbe o sodobnem trženju opredeljenih turističnih izdelkov – na bi koristilo.

Andrej Ulaga

Jernej Repovš

LIPE SVEDER: POGOJ

